

Kari Niilola

Alkoholijuomien tuotanto ja myynti **työllistäjänä**

ISSN 1236-2115

ISBN 978-952-00-2466-6 (nid.)

ISBN 978-952-00-2467-3 (PDF)

Taitto: AT-Julkaisutoimisto Oy

Paino: Yliopistopaino, 2007

Tiivistelmä

*Kari Niilola. Alkoholijuomien tuotanto ja myynti työllistäjänä.
Helsinki 2007. 46 s. (Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä,
ISSN 1236-2115; 2007:57) ISBN 978-952-00-2466-6 (nid.),
ISBN 978-952-00-2467-3 (PDF)*

Tutkimuksessa tarkastellaan alkoholijuomien tuotannon ja myynnin työllisyysvaikutuksia Suomessa 2005 sekä työllisyyden kehitystä 2000-luvulla ja päätoimialojen osalta lähtökohtana vuosi 1996. Lisäksi tarkastellaan alkoholisidonnaisen työllisyyden ja alkoholin tilastoidun kulutuksen välisiä suhteita. Tarkastelun kohteena on alkoholisidonnainen työllisyys valmistuksessa, alkoholijuomien tukku- ja vähittäismyynnissä, anniskelumyynnissä sekä eräillä muilla toimialoilla.

Alkoholijuomien tuotanto ja myynti työllisti vuonna 2005 yhteensä 27 188 henkilötyövuotta. Anniskelumyynnin osuus oli hallitseva, 17 054 henkilötyövuotta ja 62,7 prosenttia. Muut keskeiset toimialat olivat alkoholijuomien valmistus ja siihen liittyvä toiminta, 5 276 henkilötyövuotta ja 19,4 prosenttia sekä vähittäismyynti, 3 606 henkilötyövuotta ja 13,3 prosenttia.

Alkoholisidonnainen kokonaistyöllisyys säilyi samalla tasolla, noin 27 000 henkilötyövuotta, koko 2000-luvun. Vuosina 2001–2005 alkoholijuomien valmistuksen työllisyys kasvoi 8,3 prosenttia ja vähittäismyynnin 13,8 prosenttia. Anniskelumyynnin työllisyys laski 3,1 prosenttia. Vuoteen 1996 verrattuna vähittäismyynnin työllisyys kasvoi 806 henkilötyövuodella (28,7 %) ja anniskelumyynnin laski 1 546 henkilötyövuodella (8,3 %). Suurin syy anniskelumyynnin alkoholisidonnaisen työllisyyden alenemiseen oli alkoholijuomien myyntiosuuden lasku ravintoloissa.

Alkoholisidonnaisen työllisyyden ja alkoholin kulutuksen välisistä suhteista 2000-luvulla voidaan todeta, että:

- Anniskelumyynnin alkoholisidonnaisen työllisyyden kehitys oli jossain määrin saman suuntainen anniskelukulutuksen arvon mutta ei anniskelukulutuksen kehityksen kanssa.
- Alkoholijuomien valmistuksen työllisyyskehitys oli samansuuntaisten alkoholin tilastoidun kulutuksen arvon kehityksen kanssa vuoteen 2004 asti, mutta ei sen jälkeen. Valmistuksen työllisyyskehitys oli samansuuntainen tilastoidun kulutuksen määrän (100 %:n alkoholia) kehityksen kanssa koko tarkastelujakson ajan.

- Vähittäismyynnin alkoholisidonnainen työllisyyskehitys oli samansuuntainen alkoholin vähittäismyynnin arvon kehityksen kanssa vuoteen 2004 asti, mutta ei sen jälkeen. Vähittäismyynnin alkoholisidonnaisen työllisyyden kehitys oli saman suuntainen vähittäiskulutuksen määrän (100 %:n alkoholia) kehityksen kanssa koko 2000-luvun.
- Alkoholisidonnaisen kokonaistyöllisyyden kehitys oli jossain määrin samansuuntainen tilastoidun alkoholin kulutuksen arvon kehityksen kanssa, mutta ei kulutuksen määrän (100 %:n alkoholia) kehityksen kanssa.

Verrattaessa työllisyyttä vuonna 2005 vuoden 1996 tilanteeseen (pitkä ajanjakso), voidaan todeta, että:

- Alkoholisidonnainen kokonaistyöllisyys kehittyi päinvastaiseen suuntaan kuin alkoholin kulutuksen arvo ja alkoholin tilastoitu kulutus 100 %:na alkoholina, ja oli varsin saman suuntainen anniskelumyynnin työllisyyskehityksen kanssa.
- Kun alkoholin tilastoitu kulutus 100 %:n alkoholina asukasta kohden 1996–2005 nousi selvästi (6,7 litrasta 8,2 litraan eli 22 %), alkoholisidonnainen kokonaistyöllisyys laski jonkin verran (29 000:sta 27 000 henkilötyövuoteen eli 7 %).
- Alkoholisidonnaisen työllisyyden kehityksen kannalta ratkaisevaa ei ole ollut työllisyys valmistuksessa tai vähittäismyynnissä vaan anniskelumyynnissä. Tämä johtuu anniskelumyynnin työllisyyden hallitsevasta osuudesta alkoholisidonnaisessa kokonaistyöllisyydessä.

Asiasanat

alkoholi, alkoholijuomat, elinkeinot, panimoteollisuus, teollisuus, toimet, työllisyys, työllisyysvaikutukset, vähittäiskauppa.

Sammandrag

*Kari Niilola. Sysselsättningseffekterna av produktion och försäljning av alkoholdrycker. Helsingfors 2007. 46 s. (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter, ISSN 1236-2115; 2007:57)
ISBN 978-952-00-2466-6 (inh.), ISBN 978-952-00-2467-3 (PDF)*

I forskningsrapporten granskas sysselsättningseffekterna av produktion och försäljning av alkoholdrycker i Finland år 2005 samt utvecklingen av sysselsättningen på 2000-talet och, i fråga om de viktigaste branscherna, med 1996 som utgångsår. Därutöver granskas sambanden mellan den alkoholrelaterade sysselsättningen och den statistikförda alkoholkonsumtionen. Den alkoholrelaterade sysselsättningen har undersökts inom produktion, parti- och minutförsäljning av alkoholdrycker, servering samt vissa övriga branscher.

Produktionen och försäljningen av alkoholdrycker sysselsatte år 2005 inalles 27 188 årsverken. Försäljningen i form av servering dominerade med 17 054 årsverken motsvarande 62,7 procent. Övriga viktiga branscher var tillverkning av alkoholdrycker jämte därtill anknuten verksamhet, 5 276 årsverken dvs. 19,4 procent, samt minutförsäljning, 3 606 årsverken och 13,3 procent.

Den totala alkoholrelaterade sysselsättningen hölls på samma nivå, ca 27 000 årsverken, under hela 2000-talet. Åren 2001–2005 ökade sysselsättningen i tillverkning av alkoholdrycker med 8,3 procent och i minutförsäljning med 13,8 procent. Sysselsättningen i servering minskade med 3,1 procent. Jämfört med år 1996 ökade sysselsättningen i minutförsäljning med 806 årsverken (28,7 %) och minskade i servering med 1 546 årsverken (8,3 %). Den största anledningen till minskad sysselsättning inom servering var att alkoholdryckernas andel av restaurangbranschens försäljning minskade.

Om sambanden mellan den alkoholrelaterade sysselsättningen och alkoholkonsumtionen under 2000-talet kan konstateras att:

- Utvecklingen av sysselsättningen i servering följde i viss mån utvecklingen av serveringens värde men inte utvecklingen av volymen (100 % alkohol).
- Utvecklingen av sysselsättningen i tillverkning av alkoholdrycker stämde samman med utvecklingen av värdet av den statistikförda konsumtionen fram till år 2004, men inte därefter. Sysselsättning-

en inom tillverkningen stämde överens med konsumtionsvolymens (100 % alkohol) utveckling under hela den granskade perioden.

- Utvecklingen av sysselsättningen i minutförsäljning följde utvecklingen av värdet av minutförsäljningen ända till år 2004, men inte därefter. Utvecklingen av sysselsättningen i minutförsäljningen var likartad med minutkonsumtionens (100 % alkohol) utveckling under hela 2000-talet.
- Utvecklingen av den alkoholrelaterade sysselsättningen som helhet motsvarade i viss mån utvecklingen av alkoholkonsumtionens värde, men inte av volymen av den statistikförda alkoholkonsumtionen.

Vid en jämförelse av sysselsättningen år 2005 med läget år 1996 (långtidsperspektiv) kan konstateras att:

- Den totala alkoholrelaterade sysselsättningen utvecklades i motsatt riktning till värdet av alkoholkonsumtionen och till den statistikförda konsumtionen som 100 % alkohol, men gick klart i samma riktning som sysselsättningen i serveringen.
- Då den statistikförda alkoholkonsumtionen som 100 % per invånare steg klart under åren 1996–2005 (från 6,7 liter till 8,2 liter dvs. 22 %), sjönk den totala alkoholrelaterade sysselsättningen i någon mån (från 29 000 till 27 000 årsverken dvs. med 7 %).
- För utvecklingen av den alkoholrelaterade sysselsättningen har det viktigaste inte varit sysselsättningen inom tillverkning eller minutförsäljning, utan inom servering. Detta beror på serveringens dominerande andel av den alkoholrelaterade sysselsättningen som helhet.

Nyckelord

Alkohol, alkoholdrycker, bryggeriindustri, industri, konsumtion, minuthandel, näringar, sysselsättning, sysselsättningseffekter.

Summary

Kari Niilola. Production and sale of alcoholic beverages and employment. Helsinki, Finland 2007. 46pp. (Reports of the Ministry of Social Affairs and Health, ISSN 1236-2115; 2007:57)
ISBN 978-952-00-2466-6 (pb), ISBN 978-952-00-2467-3 (PDF)

This study examines the employment effects of the production and sale of alcoholic beverages in Finland in 2005 as well as the development of employment in the years 2000 and, regarding the main sectors, also taking the year 1996 as baseline. Furthermore, the relationships between alcohol-related employment and recorded alcohol consumption are examined. The study covers employment in the production, wholesale and retail distribution and on-premise sale (serving) of alcoholic beverages, as well as certain other sectors.

In 2005, the production and sale of alcoholic beverages accounted for altogether 27,188 person-years. On-premise sale was dominant with 17,054 person-years, which amounts to 62.7 per cent of the total. Other important sectors were the production of alcoholic beverages and operations connected with it, with 5,276 person-years or 19.4 per cent; and retail sale, with 3,606 person-years or 13.3 per cent.

The overall level of alcohol-related employment remained at the same level in the years 2000, at approximately 27,000 person-years. During 2001–2005, employment in the production of alcoholic beverages increased by 8.3 per cent and in retail sale by 13.8 per cent. Employment in on-premise sale decreased by 3.1 per cent. Compared with 1996, employment in retail sale increased by 806 person-years (28.7 per cent) and that in on-premise sale decreased by 1,546 person-years (8.3 per cent). The main cause for the decrease in alcohol-related employment was a decrease in the share of sales in the restaurant sector accounted for by alcoholic beverages.

The following can be said about relationships between alcohol-related employment and alcohol consumption from the year 2001 onwards:

- The employment trend in on-premise sale paralleled to some extent the trend in the monetary value of sales but not the volume (100% alcohol) of on-premise consumption.

- The employment trend in the production of alcoholic beverages paralleled the changes in the monetary value of recorded alcohol consumption until 2004, but not thereafter. The employment trend in production paralleled that in the volume of alcohol consumption (100% alcohol) through the entire period studied.
- The trend in alcohol-related employment in retail sale paralleled the changes in the monetary value of retail sales until 2004, but not thereafter. The trend in alcohol-related employment in retail sale paralleled the changes in the volume of retail consumption (100% alcohol) throughout the period studied.
- The trend in overall alcohol-related employment correlated to a degree with changes in the monetary value of recorded alcohol consumption but not with those in its volume.

When comparing the employment in 2005 with that in 1996 (long-term), the following can be said:

- The trend in overall alcohol-related employment was opposite to that in the monetary value of alcohol consumption and to that in the volume of recorded alcohol consumption in 100% alcohol, and correlated fairly with changes in the employment in on-premise sale.
- While the recorded alcohol consumption in 100% alcohol per capita in 1996–2005 increased significantly (from 6.7 litres to 8.2 litres, i.e. by 22 per cent), overall alcohol-related employment decreased somewhat (from 29,000 person-years to 27,000 person-years, i.e. by 7 per cent).
- Employment in the production or retail sale of alcoholic beverages was not crucial to the changes in alcohol-related employment, but rather the employment in on-premise sale. This is due to the dominant position held by employment in on-premise sale in the overall level of alcohol-related employment.

Key words

Alcohol, alcoholic beverages, business sectors, brewing industry, employment effects, employment level, industry, retail sale.

Sisällys

Tiivistelmä.....	3
Sammandrag	5
Summary	7
Johdanto.....	11
1 Alkoholisidonnainen työllisyys 2005 ja kehitys 2001–2005	13
1.1 Valmistus	13
1.1.1 Nykytilanne.....	13
1.1.2 Kehitys 2000-luvulla	14
1.1.3 Vertailutietoja.....	15
1.2 Tukkumyynti.....	17
1.2.1 Nykytilanne.....	17
1.2.2 Kehitys 2000-luvulla	18
1.3 Vähittäismyynti	18
1.3.1 Nykytilanne.....	18
1.3.2 Kehitys 2000-luvulla	20
1.4 Anniskelumyynti	21
1.4.1 Nykytilanne.....	21
1.4.2 Kehitys 2000-luvulla	21
1.5 Matkustaja-alukset ja lentoliikenne	22
1.5.1 Matkustaja-alukset: nykytilanne	22
1.5.2 Matkustaja-alukset: kehitys 2000-luvulla	23
1.5.3 Lentoliikenne: nykytilanne	23
1.6 Alkoholijuomien työllisyysvaikutukset yhteensä.....	24
1.6.1 Nykytilanne.....	24
1.6.2 Kehitys 2000-luvulla	26
1.6.3 Alkoholisidonnainen työllisyys 1996 sekä työllisyyden kehitys 1996, 2001–2005	27
2 Alkoholisidonnainen työllisyys ja alkoholin kulutus	30
2.1 Alkoholin valmistus ja kulutus 2000-luvulla	30
2.2 Alkoholin vähittäismyynti ja vähittäiskulutus 2000-luvulla.....	31
2.3 Alkoholin anniskelumyynti ja anniskelukulutus 2000-luvulla ...	33
2.4 Alkoholisidonnainen kokonaistyöllisyys ja alkoholin kulutus 2000-luvulla	34
2.5 Alkoholisidonnainen työllisyys ja alkoholin kulutus 1996, 2001–2005	35
3 Yhteenveto.....	38
Lähteet	42

Alkoholijuomien tuotannon, myynnin ja kulutuksen yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia on tutkittu kasvavassa määrin EU-maissa. Taloudellisiin vaikutuksiin kuuluvat myös alkoholijuomien työllisyysvaikutukset. Niiden arviointi on jäänyt kuitenkin yleisesti ottaen jokseenkin summittaiseksi. Suomessa alkoholijuomien työllisyysvaikutuksista on viime aikoina esitetty ristiriitaisia arvioita. Viimeksi alkoholijuomien työllisyysvaikutuksia Suomessa on tutkittu kattavasti vuonna 1998 vuoden 1996 osalta¹. Sen jälkeen varsin monet asiat, jotka vaikuttavat keskeisesti alkoholisisidonnaisiin toimiloihin ja alkoholisisidonnaiseen työllisyyteen, ovat muuttuneet.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää alkoholijuomien tuotannon ja myynnin työllisyysvaikutukset toimialoittain Suomessa vuonna 2005 sekä työllisyysvaikutusten kehitys. Aineiston vertailukelpoisuuden vuoksi työllisyyden kehityksen kuvailussa pääpaino on vuosissa 2001–2005. Merkille pantavaa on, että ajanjakso sisältää vuoden 2004 alkoholiverotuksen alenemisen.

Vuoden 2005 työllisyys ja sen kehitys 2001–2005 esitetään toimialoittain seuraavasti:

Alkoholijuomien

- valmistus ja siihen liittyvä työllisyys
- tukkumyynti
- vähittäismyynti
- anniskelumyynti
- vähittäis- ja anniskelumyynti matkustaja-aluksilla
- vähittäis- ja anniskelumyynti lentoliikenteessä
- toimialat yhteensä.

Olennainen osa tutkimusta on alkoholin kulutuksen ja alkoholisisidonnaisen työllisyyden välisten suhteiden selvittäminen. On huomattava, että tutkimuksessa tarkastellaan tilastoitua alkoholin kulutusta.² Alkoholin kulutuk-

¹ Alkoholijuomien hintatason alenemisen yhteiskunnalliset vaikutukset, STM 1998. Niilola K., Alkoholijuomien hintojen alenemisen vaikutukset elinkeinoihin, LTT 1998.

² Tilastoitu alkoholin kulutus käsittää Alkon myymälöiden kautta myydyt tuotteet sekä alkoholitukkumyyjien alkoholijuomatoimitukset muille vähittäismyymälöille (enintään 4,7 t%) ja anniskeluravintoloille. Tilastoidusta kulutuksesta kerää tietoja STTV. Tilastoimaton alkoholin kulutus sisältää turistien tuoman alkoholin, laillisen ja laittoman kotivalmistuksen, salakuljetun ja korvikealkoholin sekä suomalaisten ulkomailla nauttiman alkoholin. Tilastoimattoman kulutuksen suuruusluokka arvioidaan eri tietolähteiden pohjalta. Alkoholin kokonaiskulutukseen luetaan sekä tilastoitu että tilastoimaton kulutus.

sen ja työllisyyden välisiä suhteita käsitellään yksityiskohtaisesti vuosina 2001–2005 sekä päätoimialojen osalta lähtökohtana vuosi 1996. Suhteet on esitetty kuvioina, jotka on muodostettu niin, että ne antavat visuaalisesti mahdollisimman oikean kuvan alkoholin kulutuksessa ja työllisyydessä tapahtuneista muutoksista verrattuna toisiinsa.

Tutkimuksen pääasialliset lähteet ovat: STTV, Stakes (Päihdetilastolliset vuosikirjat), Tilastokeskus, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto (Panimoliitto), Alko Oy, Altia Corporation, kaupan keskusliikkeet ja logistiikka-yritykset, HoReCa-tukut, varustamot, lentoyhtiöt sekä eräät kansainväliset julkaisut ja tutkimukset. Tietoaaineiston kokoaminen edellytti lukuisia tietopyyntöjä eri tahoille sekä muutamia haastatteluja. Käytettäessä Tilastokeskuksen yritysrekisterin tilastoja on huomioitu se, että tilastot on luokiteltu toimipaikan päätuoteryhmän mukaan (liikevaihdon osuus yli 50 prosenttia). Tapauksissa, joissa alkoholijuomat ovat vain osa toimialan liikevaihtoa, työllisyysvaikutukset on arvioitu alkoholijuomien myyntiosuuden perusteella. Vähittäiskaupan alkoholisidonnainen työllisyys (pl. Alkot) on arvioitu alkoholijuomien myyntitehokkuuden perusteella.

Tutkimusraportin ensimmäisessä luvussa esitetään alkoholisidonnainen työllisyys vuonna 2001 sekä alkoholisidonnaisen työllisyyden kehitys 2001–2005. Toisessa luvussa tarkastellaan alkoholisidonnaisen työllisyyden ja alkoholin kulutuksen välisiä suhteita. Kolmas luku on tutkimuksen yhteenveto.

Tutkimuksen toteutti on HSE Executive Education Oy/LTT-Tutkimus sosiaali- ja terveysministeriön (STM) toimeksiannosta. Tutkijana toimi erikoistutkija KTM Kari Niilola ja ohjaajana LTT-Tutkimuksessa johtaja FL Mikko Valtakari.

Tutkimuksen tekeminen edellytti lukuisia tietopyyntöjä eri toimijoille. LTT-Tutkimus ja STM kiittävät kaikkia näitä tahoja niiden panoksesta tutkimuksen onnistumisessa. Tutkimus aloitettiin elokuussa 2007 ja se saatettiin päätökseen lokakuussa 2007.

Helsingissä 31.10.2007

1 Alkoholisidonnainen työllisyys 2005 ja kehitys 2001-2005

1.1 Valmistus

1.1.1 Nykytilanne

Alla olevasta taulukosta 1 ilmenee alkoholijuomien valmistus ja siihen liittyvä työllisyys vuonna 2005.

Taulukko 1. Alkoholijuomien valmistus ja siihen liittyvä työllisyys 2005.

	Toimi- paikkoja	Liikevaihto, 1000 €	Henkilö- työvuotta	%	%
Etyylialkoholi, TOL 1592	1		84	4,4	
Tislatut alkoholijuomat, TOL 1591	7	110 277	370	19,3	
Siiderit ja muut hedelmä- viinit, TOL 1594	38	41 522	174	9,1	
Oluet, TOL 1596 (sis. panimoiden siideri- ja LD-tuotannon)	23	389 516	1 132	59,1	
Maltaat, TOL 1597	5	94 679	156	8,1	
Valmistus yhteensä	73	635 994	1 916	100,0	36,3
Panostoimialat					
▪ Maatalous			1 505		28,5
▪ Muut toimialat			1 855		35,2
Valmistukseen liittyvät toimialat yhteensä			5 276		100,0

Lähteet: Tilastokeskus (yritysrekisteri, panostuotostaulukot). Panimoliitto (alkoholijuomien osuus panimoiden tuotannosta). Altia (etyylialkoholin valmistus juomateollisuuden käyttöön).

Tilastokeskuksen toimialaluokan TOL 1592, etyylialkoholin valmistus, henkilöstömäärästä on vähennetty 30 prosenttia. Tämä on Altian ilmoituksen mukaan teollisuuskäyttöön menevä osuus etyylialkoholin tuotannosta. Toimialaluokasta TOL 1596, oluet, on vähennetty virvoitusjuomien osuutena 40,7 %. Tämä on Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliiton mukaan virvoitusjuomien osuus panimoiden tuotannosta litroissa. Tuotannon arvon jakautumaa oluiden ja muiden juomien kesken panimot eivät ilmoittaneet. Oluiden tuotantoluvuissa on mukana myös ykkösolut. Toimialaluokka sisältää myös

panimoiden siideri- ja LD-tuotantoa. Litroissa tämä osuus on 7,8 prosenttia. Panoselinkeinojen työllisyys perustuu tilastokeskuksen panos-tuotoslaskelmiin.³ Niiden mukaisesta alkoholi- ja muiden juomien panoselinkeinojen työllisyysvaikutuksesta on huomioitu vain alkoholijuomien vaikutus sen mukaan, mikä niiden osuus oli alkoholi- ja muiden juomien tuotoksesta.⁴ Maatalouden osuus työllisyydestä on panostuotos-aulukon mukainen.

Alkoholijuomien valmistuksessa panimoiden tuotannon osuus työllisyydestä on selvästi suurin, 59 prosenttia. Valmistukseen liittyvässä kokonaistyöllisyydessä panostoimialojen osuus on selvästi suurempi (64 %) kuin valmistuksen osuus (36 %).

Tilaviinien ja sahdin valmistuksen ja myynnin liikevaihto- ja työllisyys sisältävät toimialaluokkaan 1596. Näiden työllisyysvaikutus oli STTV:n tekemän kyselyn mukaan 80–100 henkilötyövuotta vuonna 2005.⁵

1.1.2 Kehitys 2000-luvulla

Alla olevasta 2 taulukosta ilmenee alkoholijuomien valmistuksen ja siihen liittyvän työllisyyden kehitys vuosina 2001–2005.

Taulukko 2. Alkoholijuomien valmistus ja siihen liittyvä työllisyys 2001–2005.

	Alkoholijuomien valmistus	Panostoimialat	Yhteensä
2001	1 631	3 241	4 872
2002	1 748	3 201	4 949
2003	1 878	3 213	5 091
2004	2 097	3 337	5 434
2005	1 916	3 360	5 276

Lähteet: Tilastokeskus. Panimoliitto. Panimot. Altia.

Alkoholijuomien valmistuksen työllisyys on laskettu samoin kuin taulukossa 1. Panimoiden osalta on vähennetty virvoitusjuomien osuus eri vuosina (Panimoliitto). Panostoimialojen työllisyys eri vuosina on arvioitu alkoholijuomien valmistuksen (valmistus yhteensä) liikevaihdon perusteella, kun vuoden 2005 liikevaihto vastaa 3 360 henkilötyövuotta panostoimialoilla.

Valmistuksen kokonaistyöllisyys kasvoi 2001–2005 yli 400:lla henkilötyövuodella eli noin kahdeksalla prosentilla.

³ Markku Rätty, Tilastokeskus.

⁴ Myös kuljetukset sisältyvät tilastokeskuksen panos/tuotoslaskelmaan. Panimoiden ilmoitusten mukaan kuljetusten työllisyysvaikutus oli vuonna 2005 n. 650 henkilötyövuotta.

⁵ Lennart Wahlfors, STTV.

1.1.3 Vertailutietoja

Alla olevassa taulukossa 3 on esitetty kansainvälisen tutkimuslaitoksen⁶ arvio alkoholijuomateollisuuden ja sen panostoimialojen työllisyysvaikutuksista. Tämän arvion mukaan oluiden osuus alkoholijuomateollisuuden työllisyydestä oli yli 40 prosenttia, viinien noin kolmasosa ja väkevien alkoholijuomien noin neljäsosa. Alkoholijuomateollisuuden kokonaistyöllisyys EU-maissa (EU25) oli tämän arvion mukaan vuonna 2004 yhteensä yli 1,9 miljoonaa henkilöä.

Taulukko 3. Alkoholijuomateollisuuden työllistävä vaikutus EU-maissa (EU 25) 2004.

		1 000 henkilöä	%
Oluet	Panimot	164	13,8
	▪ Maatalous	147	12,3
	▪ Muut panoselinkeinot	195	16,4
	Yhteensä	506	42,5
Viinit		385	32,3
Viinat	Tislaamot	50	4,2
	▪ Panoselinkeinot	250	21,0
	Yhteensä	300	25,2
Yhteensä	Alkoholijuomateollisuus	1 191	100,0

Lähde: RAND Europe 2006.

Kansainvälisen oluiden työllisyysvaikutuksia selvittävän tutkimuksen osana⁷ arvioitiin myös oluttuotannon välillisiä työllisyysvaikutuksia Suomessa vuonna 2004. Tutkimuksen mukaan suurin välillinen työllistäjä on maatalous. Sen osuus oluiden välillisistä työllisyysvaikutuksista on noin 55 prosenttia. Muita suuria työllistäjiä ovat markkinointi ja mediat (n. 15 %), kuljetus (n. 11 %) ja pakkausteollisuus (n. 10 %). (Taulukko 4.)

Taulukosta 5 ilmenee oluiden kotimaan myynti, vienti, tuonti ja valmistus litroissa vuosina 2001–2005. Taulukko perustuu pääosin Panimoliiton tilastointiin. Liiton jäsenyritysten osuus oluiden tuotannosta Suomessa on n. 95 prosenttia. Oluiden tuontiluvut ovat tullitilastosta. Viime mainituissa luvuissa on mukana n. 1,7 prosenttia panimoiden omaa tuontia, joka sisältyy myös panimoiden kotimaan myyntilukuihin.⁸

⁶ An ex ante assessment of the economic impacts of EU alcohol policies, RAND Europe 2006.

⁷ The contribution made by beer to the European Economy, Ernst & Young, Amsterdam 2006.

⁸ Timo Jaatinen, Panimoliitto.

Taulukko 4. Oluiden valmistuksen välilliset työllisyysvaikutukset Suomessa 2004.

Panoselinkeinot	Työpaikat	
	Henkilöä	%
▪ Maanviljelys	1 625	55,7
▪ Tarvikkeet	55	1,9
▪ Pakkausteollisuus	290	9,9
▪ Välineistö, laitteisto	160	5,5
▪ Kuljetus	305	10,5
▪ Markkinointi, mediat	425	14,6
▪ Palvelut	55	1,9
Yhteensä	2 920	100,0
Muut välilliset vaikutukset (kuljetukset, toimitukset ym.)	1 580	35,0
Välilliset vaikutukset yhteensä	4 500	100,0

Lähde: Ernst & Young 2006.

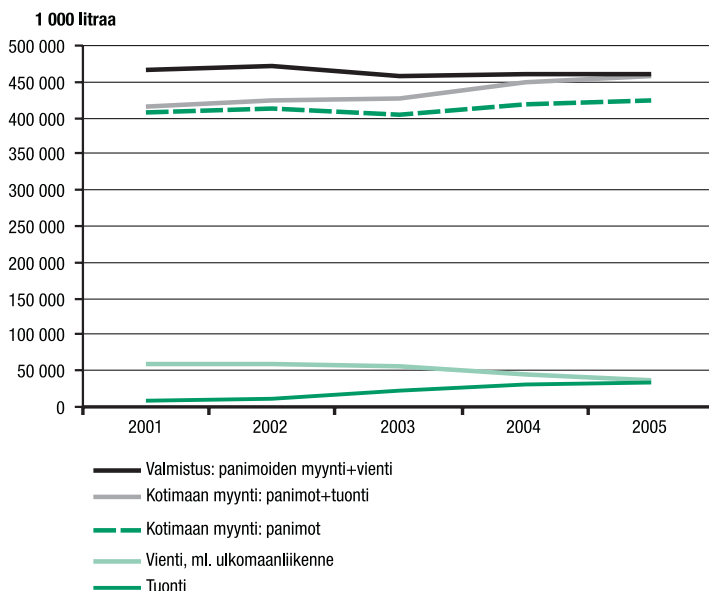
Taulukko 5. Oluiden kotimaan myynti, vienti, tuonti ja valmistus 2001–2005.

	2001		2002		2003		2004		2005	
	1 000 l	%	1 000 l	%	1 000 l	%	1 000 l	%	1 000 l	%
Kotimaan myynti	408 461	87,6	413 609	87,4	403 746	88,0	417 918	90,5	425 459	92,2
Vienti	27 518	5,9	27 885	5,9	23 885	5,2	22 994	5,0	18 719	4,1
Vienti ulkomaan-liikentee- seen	30 213	6,5	31 733	6,7	31 239	6,8	20 790	4,5	17 102	3,7
Vienti yhteensä	57 731	12,4	59 618	12,6	55 124	12,0	43 784	9,5	35 821	7,8
Valmistus (kotimaan myynti +vienti)	466 192	100,0	473 227	100,0	458 870	100,0	461 702	100,0	461 280	100,0
Tuonti	7 820		10 900		22 295		31 754		32 771	

Lähde: Panimoliitto. Tullitilasto (tuonti).

Oluiden valmistuksen tasossa ei tapahtunut suuria muutoksia vuosina 2001–2005. Vaikka panimoiden kotimaan myynti kasvoi jonkin verran, vienti vastaavasti laski. Oluiden tuonti nelinkertaistui ajanjakson kuluessa. Silti tuonin osuus oluiden tilastoidusta kulutuksesta on yhä suhteellisen alhainen. Vuonna 2005 se oli 7,6 prosenttia. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Oluiden kotimaan myynti, vienti, tuonti ja valmistus 2001–2005.

1.2 Tukkumyynti

1.2.1 Nykytilanne

Alla olevasta taulukosta 6 ilmenee alkoholijuomien tukkukaupan työllisyys vuonna 2005.

Taulukko 6. Alkoholijuomien tukkumyynti ja työllisyys 2005.

	Toimipaikkoja, kpl	Liikevaihto, 1 000 €	Henkilöstö, htv
Alkoholi- ja muiden juomien tukkukauppa, TOL 5134	92	290 618	407
Pt-kaupan hankinta- ja logistiikkayritykset, HoReCa-tukut			183
Yhteensä			590

Lähteet: Tilastokeskus. Hankinta- ja logistiikkayritykset. HoReCa-tukut.

Taulukossa 6 toimialaluokasta 5134, alkoholi- ja muiden juomien tukkukauppa, on vähennetty virvoitusjuomien osuutena viisi prosenttia. Toimialaluokan työllisyysvaikutus saattaa olla hieman yliarvioitu. Toimialaan kuuluu kuitenkin paljon yrityksiä, joista osa harjoittaa myös vientiä.⁹

⁹ Alan kymmenen suurinta tukkuyritystä: Altia Oyj, V&S Finland Oy, Finlandia Vodka Worldwide Oy, Servaali Oy, Pernod Ricard Finland Oy, Red Bull Oy, Hartwa-Trade Oy Ab, Oy Wennerco Ab, Allied Domecq Spirits and Wine Finland Oy, Oy Kopparberg Finland Ab. Näiden osuus koko toimialan henkilöstöstä on n. 58 prosenttia. Lähde: Tarja Jämsen, Tilastokeskus.

Päivittäistavarakaupan hankinta- ja logistiikkayrityksiä ja HoReCa-tukku- ja¹⁰ ovat Ruokakesko (toimitustukku Kespro), InexPartners, MeiraNova, Hei- non Tukku, Metro-tukut ja Tuko Logistics. Näiltä tiedusteltiin alkoholijuomi- en työllisyysvaikutuksia. Arvion perustaksi esitettiin, että työllisyysvaiku- tus tukkujen kokonaishenkilömäärästä on yhtä suuri kuin alkoholijuomien osuus tukkumyynnin kokonaisliikevaihdosta.

1.2.2 Kehitys 2000-luvulla

Alkoholijuomien tukkumyynnin työllisyysvaikutus oli vuonna 2005 noin 15 prosenttia suurempi kuin vuonna 2001. (Taulukko 7.)

Taulukko 7. Alkoholijuomien tukkumyynnin työllisyys 2001–2005.

	Alkoholijuomien tukkukauppa, TOL 5134	Pt-kaupan hankinta- ja logistiikkayritykset, HoReCa-tukut	Yhteensä
2001	335	180	515
2002	357	185	542
2003	429	187	616
2004	400	179	579
2005	407	183	591

Lähteet: Tilastokeskus. Hankinta- ja logistiikkayritykset. HoReCa-tukut.

Taulukon 7 toimialaluokan 5134-luvuista on vähennetty virvoitusjuomien osuutena viisi prosenttia. Päivittäistavarakaupan hankinta- ja logistiikka- yritysten ja HoReCa-tukkujen työllisyys on arvioitu anniskelukulutuksen ar- von kehityksen 2001–2005 mukaan (STTV), kun vuoden 2005 kulutus vas- taa 183 henkilötyövuotta.

1.3 Vähittäismyynti

1.3.1 Nykytilanne

Taulukossa 8 on esitetty alkoholijuomien vähittäismyynnin työllisyysvaiku- tukset vuonna 2005.

Toimialaluokka 521, vähittäiskauppa erikoistumattomissa myymälöissä, sisältää markettien ja lähikauppojen ohella myös tavaratalot ja kioskit. Tau- lukossa 8 alkoholijuomien myynti vähittäiskaupoissa on alkoholijuomien vähittäismyynnin (Päihdetilastollinen vuosikirja) ja Alkojen vähittäismyyn- nin (Alko Oy) erotus. Alkojen henkilötyövuodet ovat Alko Oy:n ilmoittama

¹⁰HoReCa tarkoittaa hotelli-, ravintola- ja catering (suurkeittiö) -toimintaa.

Taulukko 8. Alkoholijuomien vähittäismyynti ja työllisyys 2005.

	Luvan haltijat, kpl	Toimi- paikat, kpl	Liikevaihto, 1000 €	Alkoholijuomien myynti (sis. alv), 1000 €	Alkoholijuomien myynti- tehokkuus, myynti/työ- tunti €	Henki- löstö, htv	Alkoholijuomien osuus, htv
Vähittäis- kaupat, TOL 521	6 699	5 813	13 287 794	1 177 960	383	48 008	1 757
Alko Oy	327	327	970 191	1 183 633		1 850	1 850
Yhteensä	7 026	5 140	14 257 985	2 361 593		49 858	3 607

Lähteet: Tilastokeskus. STTV (alkoholijuomien myynti). Kesko (myyntitehokkuus), Alko (Alkon henkilötyövuodet).

määrä. Vähittäiskauppojen alkoholisidonnainen työllisyys on arvioitu alkoholijuomien myyntitehokkuuden perusteella. Erään keskusliikkeen¹¹ tekemän selvityksen mukaan alkoholijuomien myyntitehokkuus, myynnin arvo/työtunti, on erikokoisissa myymälöissä on seuraava:

- lähikaupat 315 e
- isot supermarketit 413 e
- hypermarketit 432 e
- keskimäärin 383 e.

Keskimääräinen myyntitehokkuus on erikokoisten myymälöiden painotettu keskiarvo vuonna 2005.¹² Ilman pullopalautuksia tehokkuus olisi noin 25 prosenttia suurempi. Alkoholijuomien myynti vähittäiskaupoissa (pl. Alkot) on jaettu vähittäiskauppojen myynti/työtunti-tehokkuudella. Näin saatua tuntimäärä on muutettu henkilötyövuosiksi jakamalla se 1 750:llä (työtuntien määrä vuodessa).

Taulukosta 8 ilmenee, että alkoholijuomat työllistivät vuonna 2005 vähittäismyynnissä yhteensä n. 3 600 henkilötyövuotta. Alkoholijuomien työllisyysvaikutus on Alkoissa ja muissa alkoholijuomia (enintään 4,7 t%) myyvissä vähittäiskaupoissa samaa suuruusluokkaa.

Vähittäiskaupoissa alkoholijuomien osuus myynnistä vaihtelee myymälän koon mukaan seuraavassa asetelmassa kuvatulla tavalla:¹³

	Pienet (100–399m ²)	Keskikokoiset (400–999m ²)	Suuret (yli 1000m ²)	Kaikki
Keskiolut	10,1 %	6,9 %	4,9 %	6,4 %
Siiderit, LD-juomat, viinit	2,8 %	2,2 %	1,7 %	2,0 %
Yhteensä	12,9 %	9,1 %	6,6 %	8,4 %

¹¹ Antti Lähde, Kaupan logistiikka, Kesko.

¹² Myymälärekisteri 2005, ACNielsen.

¹³ ACNielsen 2006.

Kioskeissa puolestaan alkoholijuomien myyntiosuus on erään merkittävän kioskiyrityksen mukaan seuraava:

- osuus päivittäistavaramyynnistä 13,8 %
- osuus liikevaihdosta 8,0 %.

Huoltamoyritykset eivät ilmoittaneet alkoholijuomien osuutta päivittäistavaramyynnistään. Viime vuosina huoltamoiden yhteydessä toimivia myymälöitä on muutettu kaupan eri ketjuihin kuuluviksi marketeiksi. Nesteen asemilla toimivia myymälöitä on muutettu K-marketeiksi ja ABC-huoltamoiden yhteydessä toimivia S-marketeiksi.

1.3.2 Kehitys 2000-luvulla

Seuraavassa taulukossa 9 on esitetty alkoholijuomien vähittäismyynnin työllisyyden kehitys vuosina 2001–2005.

Taulukko 9. Alkoholijuomien vähittäismyynti ja työllisyys 2001–2005.

	Alkoholijuomien myynti, 1 000 €	Työllisyys, henkilötyövuotta		
		Alko	Vähittäiskaupat	Yhteensä
2001	2 359 340	1 674	1 495	3 169
2002	2 536 432	1 789	1 536	3 325
2003	2 611 423	1 854	1 554	3 408
2004	2 368 425	1 839	1 698	3 537
2005	2 361 593	1 850	1 757	3 607

Lähteet: STTV (alkoholijuomien myynti). Kesko (myyntitehokkuus). Alko (Alkon henkilötyövuodet).

Vähittäiskauppojen työllisyys on laskettu myyntitehokkuuden (myynti/työtunti) ja eri vuosien keskioluiden vähittäismyynnin litramäärän perusteella, kun vuoden 2005 myyntitehokkuus 383 euroa vastasi 330 167 000 litran myyntiä.¹⁴ Työtuntien määrä vuodessa on laskelmassa 1750. Alkon myymälöiden henkilöstötiedot on saatu Alko Oy:stä.

Henkilötyövuosien määrä alkoholijuomien vähittäismyynnissä nousi 2000-luvun kuluessa 14 prosenttia. Alkoholisidonnainen työllisyys vähittäiskaupoissa kasvoi jonkin verran enemmän kuin työllisyys Alkoissa.

¹⁴ Muuttujana on käytetty keskiolutlitroja, koska vähittäiskaupoissa (pl. Alkot) myytävien alkoholijuomien litramääriä ei ollut saatavissa.

1.4 Anniskelumyynti

1.4.1 Nykytilanne

Alla olevassa taulukossa 10 on esitetty alkoholijuomien työllistävä vaikutus ravintoloissa.¹⁵

Taulukko 10. Alkoholijuomien anniskelumyynti ja työllisyys 2005.

	Lupia, kpl	Ravitsemus- myynti, 1000 €	Alkoholijuomien myynti, 1000 €	Alkoholijuomien myyntiosuus, %	Henkilömäärä, htv	Alkoholijuomien osuus, htv
Ravintolat, A- ja B-luvat	5 546	2 865 118	1 326 550	46,3	33 550	15 534
Ravintolat, C-lupa	2 912	505 527	84 423	16,7	9 100	1 520
Yhteensä	8 458	3 370 645	1 410 973	41,9	42 650	17 054

Lähde: Päihdetilastollinen vuosikirja, STTV.

Taulukon 10 tiedot perustuvat Päihdetilastollisen vuosikirjan ja STTV:n tietoihin. Osa-aikaiset työntekijät on muutettu kokoaikaisiksi kertoimella 0,5, ja vuokratyövoiman kuukautta kohden tekemät työtunnit on jaettu 159:llä. Alkoholijuomien työllisyysvaikutus on laskettu siten, että alkoholijuomien työllistämä osuus henkilöstön määrästä on sama kuin alkoholijuomien osuus ravintoloiden ravitsemismyynnistä.

Näin laskien alkoholijuomat työllistivät vuonna 2005 ravintoloissa yli 17 000 henkilötyövuotta. Alkoholijuomien työllisyysvaikutus ravintoloissa on selvästi suurempi kuin millään muulla toimialalla.

1.4.2 Kehitys 2000-luvulla

Seuraavasta taulukosta 11 ilmenee ravintoloiden anniskelumyynnin ja anniskelun työllisyyden kehitys 2001–2005.

Taulukko 11. Alkoholijuomien anniskelumyynti ja työllisyys 2001–2005.

	Alkoholijuomien myynti, 1 000 €	Työllisyys, henkilötyövuotta		
		Ravintolat, A- ja B-luvat	Ravintolat, C-lupa	Yhteensä
2001	1 384 449	15 343	2 264	17 607
2002	1 425 167	15 645	2 355	18 000
2003	1 440 308	15 777	2 130	17 907
2004	1 381 731	15 165	1 847	17 012
2005	1 410 973	15 534	1 520	17 054

Lähde: STTV.

¹⁵ Anniskeluluvat: A-luvat = kaikki alkoholijuomat; B-luvat = enintään 22 t% alkoholijuomat; C-luvat = enintään 4,7 t% alkoholijuomat.

Taulukon 11 työllisyysvaikutukset on laskettu samalla tavalla kuin taulukossa 10. Tiedot ravintoloiden ravitsemismyynnistä, alkoholijuomien myynnistä ja kokonaishenkilöstöstä vuosilta 2001–2005 on saatu STTV:stä.¹⁶

Vuosina 2001–2005 A- ja B-ravintoloissa alkoholijuomien työllisyysosuus nousi hieman (191 henkilötyövuotta), mutta laski selvästi C-ravintoloissa (744 henkilötyövuotta). Anniskelun työllisyys kaikkiaan laski jonkin verran: 553 henkilötyövuotta ja 3,1 prosenttia. Tämä johtui siitä, että alkoholijuomien osuus ravintoloiden ravitsemismyynnistä pieneni tarkastelujaksolla. Kun alkoholijuomien osuus ravitsemismyynnistä vuonna 2001 oli 42,8 prosenttia, se oli vuonna 2005 pudonnut 40,0 prosenttiin.¹⁷ Sen sijaan ravintoloiden kokonaistyöllisyys kasvoi tarkastelujaksolla jonkin verran.

1.5 Matkustaja-alukset ja lentoliikenne

1.5.1 Matkustaja-alukset: nykytilanne

Seuraavasta taulukosta 12 ilmenee, että alkoholijuomien myynti työllisti vuonna 2005 ulkomaanliikenteen matkustaja-aluksilla 380 henkilötyövuotta. Alusten ravintoloissa työllisyysvaikutus oli noin 200 ja myymälöissä noin 180 henkilötyövuotta. Kyse on suomalaisen henkilökunnan työllisyydestä.

Taulukko 12. Matkustaja-alusten alkoholimyynti ja työllisyys 2005.

Henkilöstö, henkilötyövuotta		Alkoholijuomien myyntiosuus, %		Alkoholijuomien työllisyysvaikutus, henkilötyövuotta		
Ravintolat	Myymälät	Ravintolat	Myymälät	Ravintolat	Myymälät	Yhteensä
1 212	471	15,0	42,0	182	198	380

Lähteet: Merimiesten eläkekassa. Varustamot.

Alkoholijuomien työllisyysvaikutus on laskettu siten, että alkoholijuomien työllistämä osuus henkilökunnan määrästä (pl. keittiöhenkilöstö) on sama kuin alkoholijuomien osuus myymälöiden ja toisaalta ravintoloiden myynnistä. Henkilökuntamäärät on saatu Merimieseläkekassasta¹⁸ ja alkoholijuomien myyntiosuudet on tiedusteltu varustamoilta.

¹⁶Lennart Wahlfors, STTV.

¹⁷Kokonaishenkilökuntamäärät olivat henkilötyövuosissa 41 164 (vuosi 2001) ja 42 650 (vuosi 2005).

¹⁸Kimmo Karppinen, Merimieseläkekassa.

1.5.2 Matkustaja-alukset: kehitys 2000-luvulla

Seuraavassa taulukossa 13 on esitetty alkoholisidonnaisen työllisyyden kehitys ulkomaanliikenteen matkustaja-aluksilla 2001–2005.

Taulukko 13. Matkustaja-alusten alkoholimyynnin työllisyys 2001–2005.

	Myymälät		Ravintolat		Työllisyysvai- kutukset yhteensä, htv
	Alkoholijuomien myyntiosuus, %	Alkoholijuomien työllisyysvaikutus, htv	Alkoholijuomien myyntiosuus, %	Alkoholijuomien työllisyysvaikutus, htv	
2001	41	206	15	206	412
2002	40	200	15	212	412
2003	41	196	15	193	394
2004	41	189	13	153	342
2005	42	198	15	182	380

Lähteet: Merimiesten eläkekassa. Varustamot.

Matkustaja-alusten myymälöiden ja ravintoloiden henkilökuntamäärät on saatu Merimieseläkekassasta, ja alkoholijuomien myyntiosuudet eri vuosina ovat varustamojen ilmoittamia tietoja.

Alkoholijuomien myynti työllisti matkustaja-aluksilla vuonna 2005 jonkin verran vähemmän kuin vuonna 2001. Alkoholijuomien myyntiosuuksissa alusten ravintoloissa ja myymälöissä ei kuitenkaan tapahtunut suuria muutoksia vuosina 2001–2005.

1.5.3 Lentoliikenne: nykytilanne

Ulkomaan lentoliikenteessä alkoholijuomien myynti työllisti vuonna 2005 seuraavasti:

- lentokenttämyymälät 16 henkilötyövuotta
- lentokoneet 182 henkilötyövuotta
- yhteensä 198 henkilötyövuotta.

Laskelma perustuu suomalaiselta lentoliikenneyhtiöltä saatuun tietoon. Työllisyys myymälöissä on laskettu alkoholijuomien myyntiosuuden ja henkilökuntamäärän perusteella ja lentokoneissa alkoholijuomien myyntitehokkuuden perusteella. Tiedot on muutettu koskemaan koko toimialaa sen mukaan, mikä on kyseisen yhtiön markkinaosuus suomalaisista ulkomaanliikennettä harjoittavista yhtiöistä.¹⁹

¹⁹Kari Jarvansalo, Airpro Oy.

1.6 Alkoholijuomien työllisyys- vaikutukset yhteensä

1.6.1 Nykytilanne

Seuraavassa taulukossa 14 on esitetty yhteenvedo alkoholijuomien työllisyysvaikutuksista eri toimialoilla.

Taulukko 14. Alkoholijuomien työllisyysvaikutukset eri toimialoilla 2005.

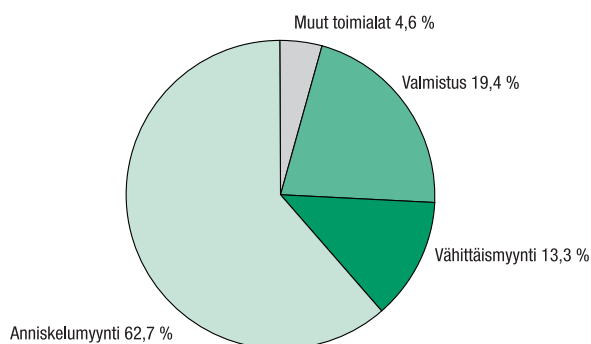
	Henkilö- työvuotta	Yhteensä	%
Valmistus ja siihen liittyvät			
▪ Teollisuus	1 916		
▪ Panoselinkeinot	3 360		
Yhteensä		5 276	19,4
Tukkumyynti			
▪ Erikoistunut, TOL 5134	407		
▪ Yleinen, HoReCa	183		
Yhteensä		590	2,2
Vähittäismyynti			
▪ Vähittäiskaupat, TOL 521	1 757		
▪ Alko Oy	1 850		
Yhteensä		3 607	13,3
Anniskelumyynti			
▪ A- ja B-ravintolat	15 534		
▪ C-ravintolat	1 520		
Yhteensä		17 054	62,7
Matkustaja-alukset			
▪ Myymälät	198		
▪ Ravintolat	182		
Yhteensä		380	1,4
Lentoliikenne			
▪ Kenttämyymälät	16		
▪ Lentokoneet	182		
Yhteensä		198	0,7
Valvonta			
▪ STTV	26		
▪ Lääninhallitukset	57		
Yhteensä		83	0,3
YHTEENSÄ	27 188	27 188	100,0

Alkoholijuomat työllistivät vuonna 2005 kaikkiaan yli 27 000 henkilötyövuotta. Työllisyysvaikutus oli selvästi suurin ravintoloissa. Niiden osuus alkoholisidonnaisesta työllisyydestä oli noin 63 prosenttia. Merkittävimmät muut toimialat olivat alkoholijuomien valmistus, osuus noin 19 prosenttia, ja vähittäiskauppa, osuus noin 13 prosenttia.

Aiemmin käsiteltyjen toimialojen lisäksi taulukkoon 14 on sisällytetty myös alkoholijuomien tuotannon, myynnin ja anniskelun lupahallinnosta ja valvonnasta vastaavat lääninhallitusten alkoholitarkastajat ja STTV:n alkoholihallintohenkilöstö.

Kuvio 2 havainnollistaa eri toimialojen osuutta.

Kuvio 2. Alkoholijuomien työllisyysvaikutukset 2005.

Vertailun vuoksi seuraavassa taulukossa 15 on esitetty oluiden työllisyysvaikutukset Suomessa, muissa Pohjoismaissa ja EU-maissa (EU 25) vuonna 2004 erään kansainvälisen tutkimuksen pohjalta.²⁰ Tutkimuksen mukaan oluiden työllisyysvaikutus Suomessa oli kaikkiaan 19 500 työpaikkaa. Ravintoloiden osuus työllisyydestä on kaikissa maissa hallitseva. Vähittäiskaupan osuus työllisyydestä on Pohjoismaissa samalla tasolla Tanskaa lukuun ottamatta. Panostoimialojen osuus työllisyydestä on Suomessa selvästi suurin ja Norjassa selvästi pienin.

²⁰The Contribution made by Beer to the European Economy, Ernst&Young, Amsterdam 2006.

Taulukko 15. Oluiden työllisyysvaikutukset Pohjoismaissa ja EU:ssa (EU25) 2004.

	Suomi	Ruotsi	Tanska	Norja	EU 25
Työpaikkoja	19 500	21 750	28 500	15 800	2 600 000
Panimot					
▪ Teollisuus	12 %	19 %	15 %	19 %	6,3 %
▪ Panoselinkeinot	23 %	7 %	11 %	4 %	13,1 %
Ravintolat	52 %	61 %	68 %	65 %	74,4 %
Vähittäiskauppa	13 %	13 %	6 %	12 %	6,2 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Lähde: Ernst & Young 2006.

Em. kansainvälisessä tutkimuksessa esitetyt arviot oluiden työllisyysvaikutuksista Suomessa poikkeavat jonkin verran tässä tutkimuksessa tehdyistä arvioista. Erot johtuva lähinnä seuraavista asioista: Panimoiden työllisyyttä vähentävä virvoitusjuomien osuus on tässä tutkimuksessa suurempi. Mikäli valmistuksen työllisyys olisi arvioitu samalla tavalla kuin kansainvälisessä tutkimuksessa, valmistuksen työllisyys olisi ollut noin 400 henkilötyövuotta suurempi. Vähittäismyynnin työllisyys on tässä tutkimuksessa suurempi siitä syystä, että Alkot myyvät oluita varsin vähän. Ravintoloiden – jotka myyvät oluen ohella myös muita alkoholijuomia – työllisyys on arvioitu tässä tutkimuksessa alkoholijuomien myyntiosuuden eikä niiden myyntitehokkuuden perusteella.

1.6.2 Kehitys 2000-luvulla

Taulukossa 16 on esitetty yhteenveto eri toimialojen alkoholisidonnaisen työllisyyden kehityksestä vuosina 2001–2005.

Alkoholijuomien kokonaistyöllisyysvaikutus säilyi samalla tasolla, noin 27 000 henkilötyövuotta, vuosina 2001–2005. Vähittäismyynnissä alkoholisidonnainen työllisyys nousi noin 14 prosenttia ja valmistuksessa noin kahdeksan prosenttia. Työllisyys ravintoloissa sen sijaan laski jonkin verran eli kolme prosenttia. Eräs syy tapahtuneeseen saattaa olla hinnoissa. Kun alkoholijuomien hintataso 100 %:n alkoholina laski vähittäismyynnissä 2001–2005 yhteensä 15,9 prosenttia, hintataso anniskelumyynnissä nousi saman ajanjakson kuluessa 11,4 prosenttia.²¹ Oluiden vähittäismyyntihinnat laskivat kuluttajahintaindeksin mukaan vuosina 2001–2005 yhteensä 10,4 prosenttia.²²

Alkoholisidonnaisen työllisyyden kehitystä havainnollistaa kuvio 3.

²¹Laskettu 100 %:n alkoholiksi muunnetun vähittäis- ja anniskelumyynnin arvon ja määrän perusteella 2001 ja 2005. Päihdetilastollinen vuosikirja.

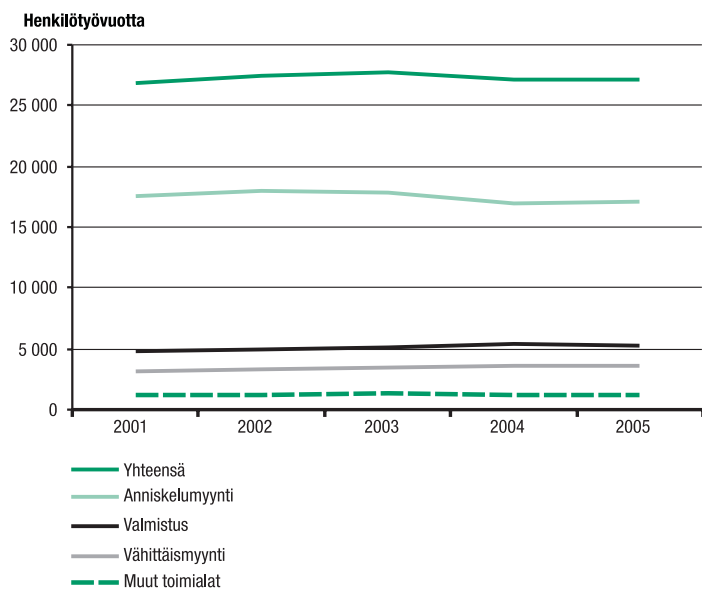
²²Juhani Pekkarinen, Tilastokeskus.

Taulukko 16. Eri toimialojen alkoholisisidonnainen työllisyys 2001–2005.

	2001		2002		2003		2004		2005	
	Htv	%	Htv	%	Htv	%	Htv	%	Htv	%
Valmistus ja siihen liittyvät	4 872	18,1	4 949	18,0	5 091	18,4	5 434	20,0	5 276	19,4
Tukkumyynti	515	1,9	542	2,0	616	2,2	579	2,1	591	2,2
Vähittäismyynti	3 169	11,8	3 325	12,1	3 408	12,3	3 537	13,0	3 606	13,3
Anniskelumyynti	17 607	65,6	18 000	65,4	17 907	64,7	17 012	62,6	17 054	62,7
Matkustaja-alukset	412	1,5	412	1,5	394	1,4	342	1,3	380	1,4
Lentoliikenne	198 *	0,7	198 *	0,7	198 *	0,7	198 *	0,7	198 *	0,7
Valvonta	83 *	0,3	83 *	0,3	83 *	0,3	83 *	0,3	83 *	0,3
YHTEENSÄ	26 856	100	27 509	100,0	27 697	100,0	27 185	100,0	27 188	100,0

*Vuoden 2005 lukuja.

Kuvio 3. Alkoholisisidonnainen työllisyys 2001–2005.

1.6.3 Alkoholisisidonnainen työllisyys 1996 sekä työllisyyden kehitys 1996, 2001–2005

Taulukossa 17 on esitetty alkoholijuomien työllisyysvaikutukset vuonna 1996 vuonna 1998 tehdyn tutkimuksen perusteella.²³

²³Kari Niilola, Alkoholijuomien hintojen alenemisen vaikutukset elinkeinoihin, LTT 1998.

Taulukko 17. Alkoholijuomien työllisyysvaikutukset eri toimialoilla 1996.

	Henkilötyövuotta	Yhteensä	%
Alkoholijuomien valmistus			
▪ Teollisuus	1 800		
▪ Panoselinkeino maatalous	1 800		
▪ Muut panoselinkeinot	2 600		
Yhteensä		6 200	21,3
Tukkumyynti	300	300	1,0
Vähittäismyynti			
▪ ALKO	1 350		
▪ Muut toimipaikat	1 450		
Yhteensä		2 800	9,6
Anniskelumyynti	18 600	18 600	64,0
Matkustaja-alukset	980	980	3,4
Lentoliikenne	200	200	0,7
YHTEENSÄ	29 080	29 080	100,0

Lähde: Niilola 1998.

Työllisyysarvioita on vertailukelpoisuuden vuoksi muutettu matkustaja-alusten osalta. Matkustaja-alusten alkoholisidonnainen työllisyys on laskettu kuten vuosien 2001–2005 työllisyys.²⁴

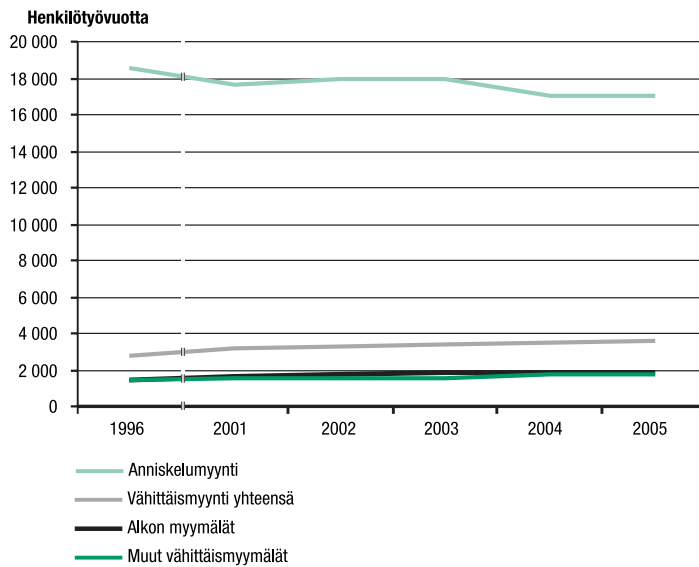
Alkoholijuomien tuotannon ja myynnin kokonaistyöllisyysvaikutus vuonna 1996 oli 29 080 henkilötyövuotta, mikä on seitsemän prosenttia enemmän kuin työllisyys vuonna 2005. Vuoden 1996 työllisyyslukuja ei ole syytä verrata kaikin osin tämän tutkimuksen lukuihin. Matkustaja-alusten ohella työllisyysluvut ovat parhaiten vertailukelpoisia anniskelumyynnissä ja vähittäismyynnissä. Verrattuna vuoteen 2005 työllisyys matkustaja-aluksilla laski suhteellisesti eniten, 980 henkilötyövuodesta 340 henkilötyövuoteen. Kyse on nimenomaan suomalaisesta henkilökunnasta.

Alkon myymälöiden työllisyys vuonna 2005 oli 32 prosenttia ja muun alkoholijuomien vähittäismyynnin työllisyys 29 prosenttia suurempi kuin vuonna 1996. Anniskelumyynnin työllisyys oli sen sijaan kahdeksan prosenttia pienempi kuin vuonna 1996. Vuodesta 1996 vähittäiskaupan alkoholisidonnainen työllisyys kasvoi noin 800 henkilötyövuodella ja anniskelumyynnin laski noin 1 550 henkilötyövuodella.

Alkoholijuomien vähittäis- ja anniskelumyynnin työllisyyden kehitystä vuodesta 1996 vuoteen 2005 havainnollistaa kuvio 4.

²⁴Vuonna 1998 matkustaja-alusten työllisyyden laskentaperusteita olivat alkoholijuomien myyntituottojen osuus alusten kaikista myyntituotoista ja alusten koko henkilöstön määrä.

Kuvio 4. Alkoholijuomien vähittäis- ja anniskelumyynnin työllisyyden kehitys 1996, 2001–2005.

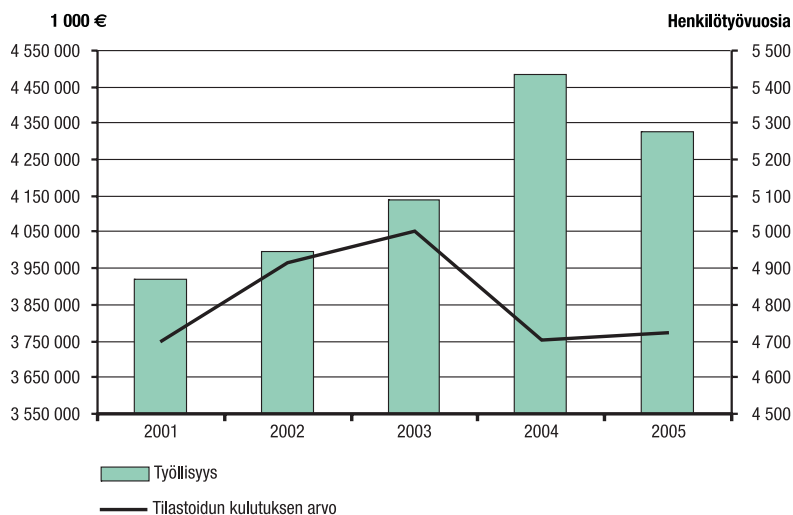
2 Alkoholisidonnainen työllisyys ja alkoholin kulutus

Tässä luvussa tarkastellaan alkoholin tilastoidun kulutuksen ja työllisyyden välisiä suhteita. Nämä suhteet on esitetty kuvioiden muodossa, jotka on rakennettu niin, että ne antavat visuaalisesti mahdollisimman oikean kuvan alkoholin kulutuksessa ja työllisyydessä tapahtuneista muutoksista verrattuna toisiinsa. Samasta syystä kuviot 11, 12, 13 ja 14 ovat kehitysindeksejä.

2.1 Alkoholin valmistus ja kulutus 2000-luvulla

Seuraavassa kuviossa 5 on esitetty alkoholin kulutuksen arvon ja alkoholi-juomien valmistukseen liittyvän työllisyyden kehitys vuosina 2001–2005.

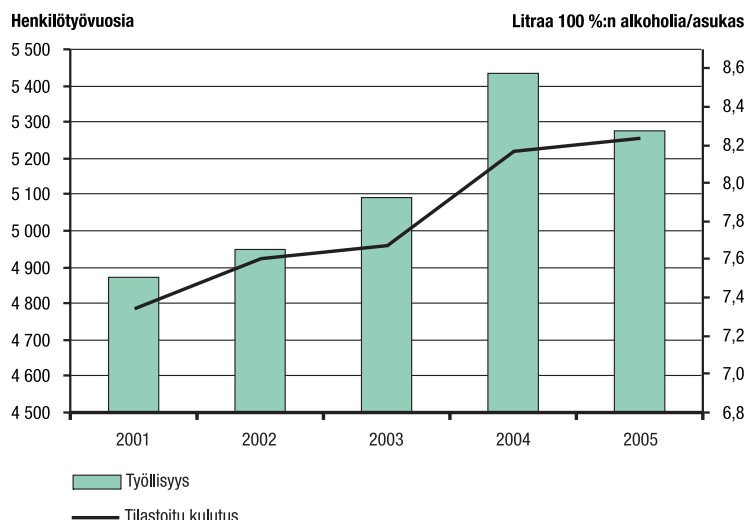
Kuvio 5. Alkoholin valmistuksen työllisyys ja alkoholin kulutuksen arvo 2001–2005.

Alkoholijuomien valmistuksen työllisyyskehitys oli saman suuntainen alkoholin kulutuksen arvon kehityksen kanssa vuosina 2001–2003. Vuonna 2004 tämä yhteys kuitenkin katkesi, kun kulutuksen arvo laski selvästi alkoholin valmisteveron ja vähittäismyyntihintojen laskun seurauksena.

Kuviossa 6 alkoholijuomien valmistukseen liittyvän työllisyyden kehitys 2001–2005 on esitetty yhdessä alkoholin tilastoidun kulutuksen (100 %:n alkoholia asukasta kohden) kehityksen kanssa. Valmistukseen liittyvän työllisyyden kehitys on ollut saman suuntainen tilastoidun kulutuksen kanssa.

Kuvio 6. Alkoholin valmistuksen työllisyys ja tilastoitu alkoholin kulutus 2001–2005.

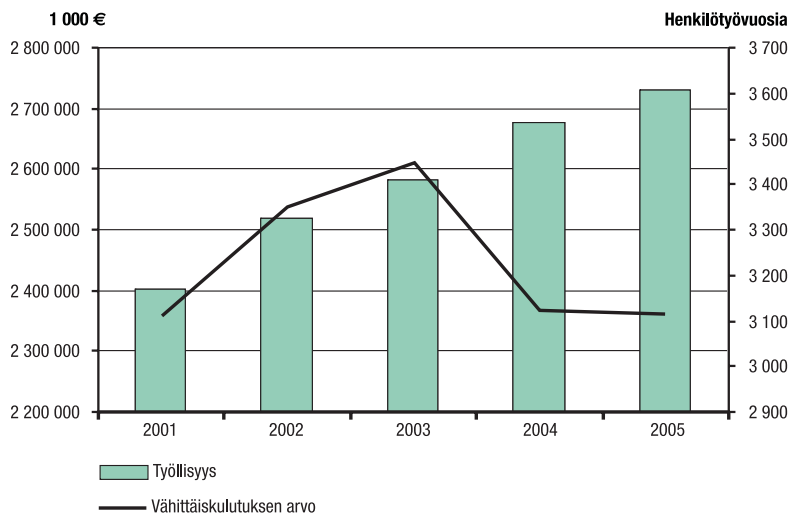

2.2 Alkoholin vähittäismyynti ja vähittäiskulutus 2000-luvulla

Kuviossa 7 on esitetty alkoholijuomien vähittäismyyntin työllisyyden ja vähittäiskulutuksen arvon kehitys vuosina 2001–2005.

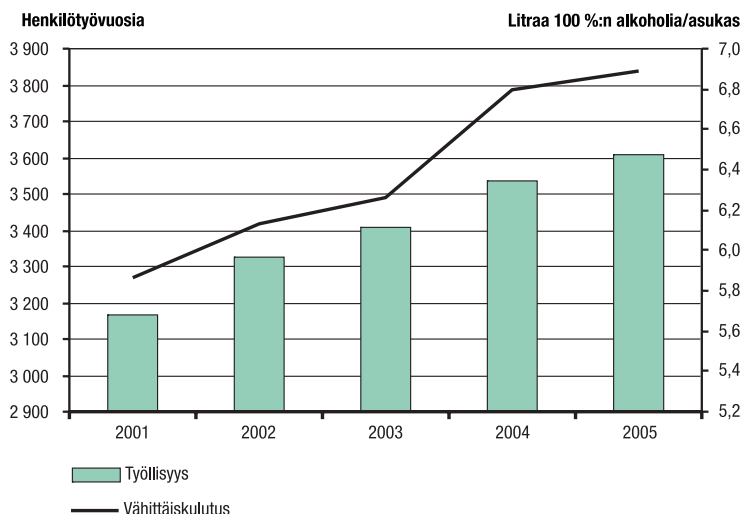
Vuosina 2001–2003 alkoholijuomien vähittäismyyntin työllisyyskehitys oli saman suuntainen alkoholin vähittäiskulutuksen arvon kehityksen kanssa. Vuonna 2004 tämä yhteys katkesi, kun vähittäiskulutuksen arvo laski jyrkästi alkoholiveron alennuksen ja vähittäismyyntihintojen laskun seurauksena, mutta työllisyyden kasvu jatkui.

Kuvio 7. Alkoholin vähittäismyynnin työllisyys ja alkoholin vähittäiskulutuksen arvo 2001–2005.

Kuviossa 8 on esitetty alkoholin vähittäismyynnin työllisyyden kehitys vuosina 2001–2005 yhdessä alkoholin vähittäiskulutuksen tason (100 %:n alkoholia asukasta kohden) kehityksen kanssa. Alkoholin vähittäismyynnin kehitys on ollut saman suuntainen kulutustason kanssa.

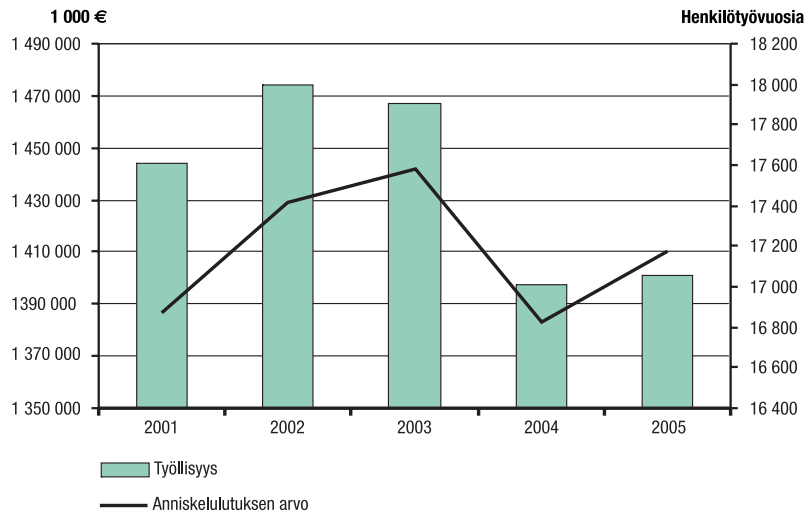
Kuvio 8. Alkoholin vähittäismyynnin työllisyys ja alkoholin vähittäiskulutus 2001–2005.

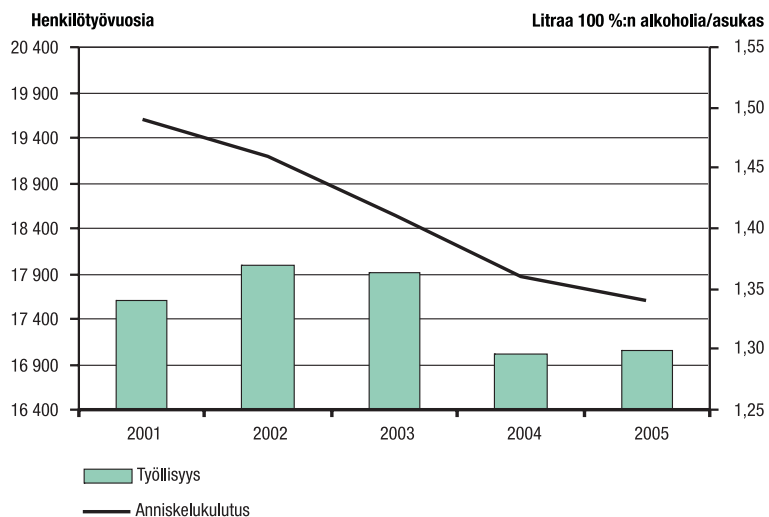
2.3 Alkoholin anniskelumyynti ja anniskelukulutus 2000-luvulla

Seuraavissa kahdessa kuviossa 9 ja 10 on esitetty anniskelumyynnin työllisyyden, anniskelumyynnin arvon ja anniskelukulutuksen tason (100 %:n alkoholina asukasta kohden) kehitys vuosina 2001–2005.

Kuvio 9. Anniskelumyynnin työllisyys ja anniskelumyynnin arvo 2001–2005.

Kuvio 10. Anniskelumyynnin työllisyys ja anniskelukulutus 2001–2005.

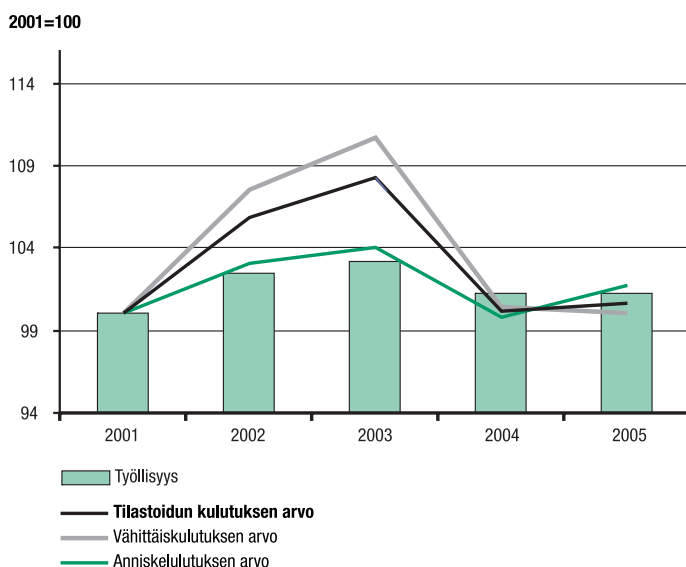

Anniskelumyynnin työllisyyden ja anniskelukulutuksen arvon kehitys oli jokseenkin saman suuntainen vuosina 2001–2003, mutta yhteys katkesi vuonna 2004. Kun anniskelumyynnin työllisyyskehitystä tarkastellaan 100 %:n alkoholiksi muunnetun anniskelukulutuksen kanssa (kuvio 10), kehityssuunnat ovat ristiriitaiset. Tarkastelujakson alussa vuosina 2001–2003 anniskelun työllisyys kasvoi tai säilyi ennallaan, vaikka anniskelukulutus väheni. Vuodesta 2003 vuoteen 2005 sekä anniskelun työllisyys että anniskelukulutus vähenivät.

2.4 Alkoholisidonnainen kokonaistyöllisyys ja alkoholin kulutus 2000-luvulla

Seuraavissa kahdessa kuviossa 11 ja 12 on havainnollistettu alkoholisidonnaisen työllisyyden, alkoholin kulutuksen arvon ja 100 %:n alkoholiksi muunnetun kulutustason välisiä suhteita vuosina 2001–2005. Havainnollisuuden vuoksi kuvioissa käytetään kehitysindeksejä. Kuviossa 11 on esitetty alkoholisidonnaisen kokonaistyöllisyyden ja alkoholin kulutuksen arvon kehitys, kun vuoden 2001 taso = 100.²⁵ Kuviossa 12 alkoholisidonnaisen kokonaistyöllisyyden kehitys on esitetty yhdessä 100 %:n alkoholiksi asukasta kohden muunnetun kulutuksen kanssa, kun vuoden 2001 taso = 100.²⁶

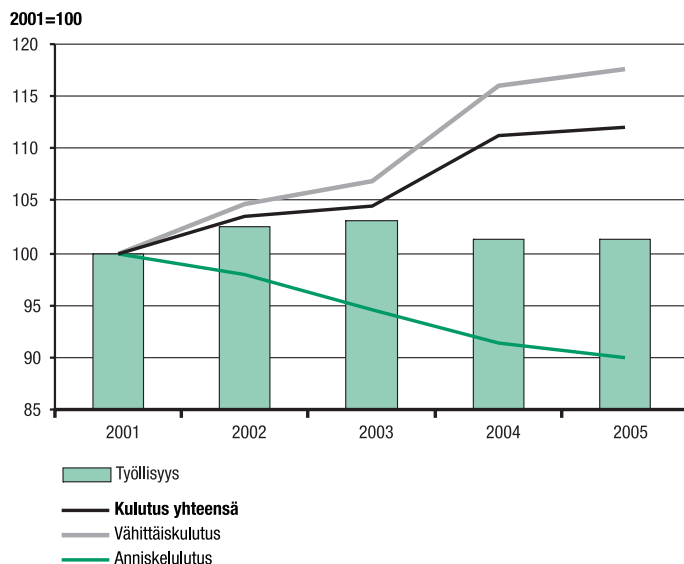
Kuvio 11. Alkoholisidonnainen kokonaistyöllisyys ja alkoholin kulutuksen arvo 2001–2005. Kehitysindeksi, 2001 = 100.

²⁵ Vuoden 2001 arvot olivat: 26 856 henkilötyövuotta, vähittäiskulutus 23 593 400 000 €, anniskelukulutus 1 386 257 000 €, kulutus yhteensä 3 745 597 000 €.

²⁶ Vuoden 2001 arvot olivat: 26 856 henkilötyövuotta, vähittäiskulutus 100 %:n alkoholia/asukas 5,86 litraa, anniskelukulutus 1,49 litraa, kulutus yhteensä 7,34 litraa.

Kuvio 12. Alkoholisidonnainen kokonaistyöllisyys ja alkoholin kulutus 100 %:n alkoholia/asukas 2001–2005. Kehitysindeksi, 2001 = 100.

Tarkastelujaksolla alkoholisidonnaisen kokonaistyöllisyyden kehitys oli vain jossain määrin saman suuntainen alkoholin tilastoidun kulutuksen arvon kehityksen kanssa. Alkoholisidonnaisen kokonaistyöllisyyden kehityksellä ei sen sijaan ollut selvää yhteyttä 100 %:n alkoholiksi muunnetun kulutuksen kanssa.

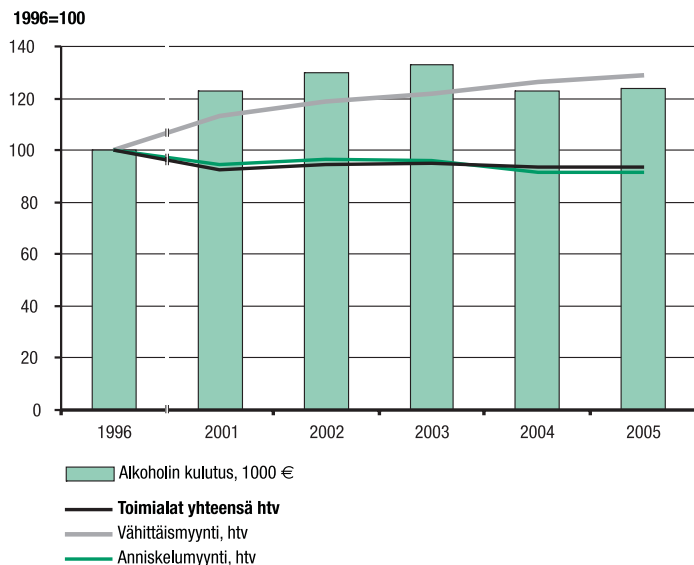
2.5 Alkoholisidonnainen työllisyys ja alkoholin kulutus 1996, 2001–2005

Seuraavissa kuvioissa 13 ²⁷ ja 14 ²⁸ on esitetty tilastoidun alkoholin kulutuksen sekä työllisyyden välisiä suhteita vuosina 1996 ja 2001–2005. Havainnollisuuden vuoksi kuviot ovat kehitysindeksejä. Muista kuvioista poiketen työllisyys on kuvioissa 13 ja 14 esitetty viivadiagrammeina.

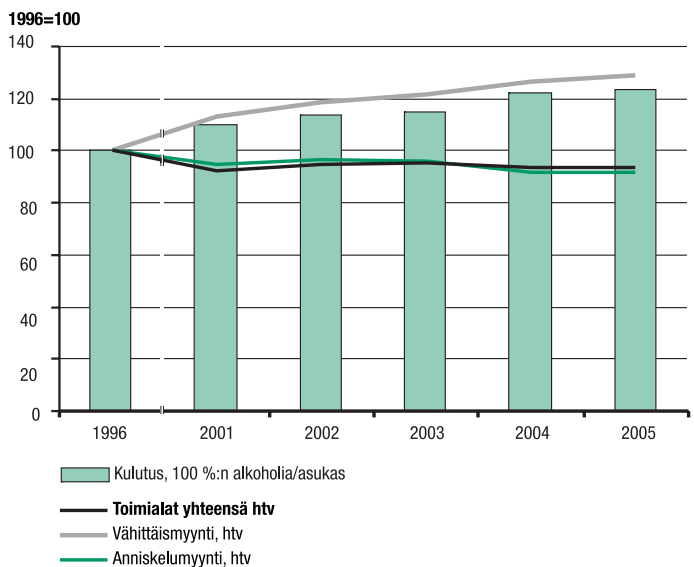
²⁷Vuoden 1996 arvot olivat: alkoholin kulutus 3 049 969 000 € sekä vähittäismyynti 2 800, anniskelumyynti 18 600 ja toimialat yhteensä 29 080 henkilötyövuotta.

²⁸Vuoden 1996 arvot olivat: 100 %:n alkoholin kulutus/asukas 6,68 litraa sekä vähittäismyynti 2 800, anniskelumyynti 18 600 ja toimialat yhteensä 29 080 henkilötyövuotta.

Kuvio 13. Alkoholin kulutuksen arvo sekä työllisyys 1996, 2001–2005. Kehitysindeksi, 1996 = 100.

Kuvio 14. Alkoholin kulutus 100 %:na alkoholina sekä työllisyys 1996, 2001–2005, Kehitysindeksi, 1996 = 100.

Kuvioiden 13 ja 14 perusteella voidaan todeta, että pitkällä ajanjaksolla 1996–2005 alkoholisidonnainen työllisyys yhteensä kehittyi päinvastaiseen suuntaan kuin alkoholin tilastoidun kulutuksen arvo ja kulutus 100 %:n alkoholiksi muunnettuna, ja varsin saman suuntaisesti anniskelumyynnin työllisyyden kanssa. Sen sijaan vähittäismyynnin työllisyyden kehitys oli samansuuntainen sekä alkoholin kulutuksen arvon että 100 %:n alkoholiksi muunnetun kulutuksen kanssa.

Merkille pantavaa on myös, että kun tilastoitu alkoholin kulutus asukasta kohden 1996–2005 nousi 6,7 litrasta 8,2 litraan²⁹ eli 22 %, alkoholisidonnainen kokonaistyöllisyys laski n. 29 000:sta n. 27 000 henkilötyövuoteen eli 7 %.

Alkoholisidonnaisen työllisyyden kehityksen kannalta ratkaisevaa ei ole ollut työllisyys valmistuksessa tai vähittäismyynnissä vaan anniskelumyynnissä. Tämä johtuu anniskelumyynnin työllisyyden hallitsevasta osuudesta alkoholisidonnaisessa kokonaistyöllisyydessä.

²⁹Päihdetilastollinen vuosikirja.

3 Yhteenveto

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää alkoholijuomien tuotannon ja myynnin työllisyysvaikutukset Suomessa sekä työllisyyden kehitys 2000-luvulla. Tutkimuksessa käsitelty alkoholisidonnaiset toimialat olivat:

Alkoholijuomien

- valmistus ja siihen liittyvä toiminta
- tukkumyynti
- vähittäismyynti
- anniskelumyynti
- vähittäis- ja anniskelumyynti matkustaja-aluksilla
- vähittäis- ja anniskelumyynti lentoliikenteessä
- toimialat yhteensä.

Olennainen osa tutkimusta oli alkoholisidonnaisen työllisyyden sekä alkoholin kulutuksen välisten suhteiden selvittäminen. Näitä suhteita on käsitelty vuosina 2001–2005 sekä päätoimialojen osalta lähtökohtana vuosi 1996.

Tutkimuksen pääasialliset lähteet olivat STTV, Stakes (Päihdetilastolliset vuosikirjat), Tilastokeskus, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto, Alko Oy, Altia Corporation, kaupan keskusliikkeet ja logistiikkayritykset, HoReCa-tukut, varustamot, lentoyhtiöt sekä eräät kansainväliset julkaisut ja tutkimukset. Tietoaineiston kokoaminen edellytti lukuisia tietopyyntöjä eri taholle sekä muutamia haastatteluja. Tapauksissa, joissa alkoholijuomat ovat vain osa toimialan myynnistä, alkoholijuomien työllisyysvaikutukset on arvioitu alkoholijuomien myyntiosuuden tai alkoholijuomien myyntitehokkuuden perusteella.

Tutkimuksen toteutti HSE Executive Education/LTT-Tutkimus sosiaali- ja terveystieteiden toimeksiannosta.

Alkoholijuomien tuotanto ja myynti työllisti vuonna 2005 yhteensä 27 188 henkilötyövuotta. Anniskelumyynnin osuus oli hallitseva, 17 054 henkilötyövuotta ja 62,7 prosenttia. Muut keskeiset toimialat olivat alkoholijuomien valmistus ja siihen liittyvä toiminta, 5 276 henkilötyövuotta ja 19,4 prosenttia sekä alkoholijuomien vähittäiskauppa 3 606 henkilötyövuotta ja 13,3 prosenttia.

Alkoholijuomien tuotantoon ja myyntiin liittyvä kokonaistyöllisyys säilyi samalla tasolla, noin 27 000 henkilötyövuotta, koko 2000-luvun. Vuosina 2001–2005 alkoholijuomien valmistuksen työllisyys kasvoi 8,3 prosenttia ja vähittäismyynnin 13,8 prosenttia. Anniskelumyynnin työllisyys sen sijaan laski 3,1 prosenttia. Anniskelumyynnin osuus alkoholisidonnaisesta

kokonaistyöllisyydestä laski 65,6 prosentista 62,7 prosenttiin, ja vähittäismyynnin kasvoi 11,8 prosentista 13,3 prosenttiin. Verrattaessa alkoholisidonnaista työllisyyttä vuonna 2005 vuoden 1996 tilanteeseen voidaan todeta, että vähittäismyynnin työllisyys kasvoi 806 henkilötyövuodella (28,7 %) anniskelumyynnin laski 1 546 henkilötyövuodella (8,3 %). Suurin syy anniskelumyynnin työllisyyden alenemiseen oli alkoholijuomien myyntiosuuden lasku ravintoloissa. Yksi kehitystä selittävä tekijä lienee hintasuhteiden muutos. Kun alkoholijuomien (100 %:n alkoholina) hintataso laski 2000-luvulla vähittäismyynnissä noin 16 prosenttia, hintataso anniskelumyynnissä nousi yli 11 prosenttia.³⁰

Alkoholisidonnaisen työllisyyden ja alkoholin tilastoidun kulutuksen välisistä suhteista **2000-luvulla**, voidaan **anniskelumyynnin** osalta todeta, anniskelumyynnin työllisyyden kehitys oli jossain määrin saman suuntaisen anniskelukulutuksen arvon mutta ei anniskelukulutuksen määrän kehityksen kanssa. Alkoholijuomien **valmistuksen** työllisyyskehitys oli samansuuntainen tilastoidun alkoholin kulutuksen arvon kehityksen kanssa vuosina 2001–2003. Vuonna 2004 tämä yhteys kuitenkin katkesi. Valmistuksen työllisyyskehitys oli sitä vastoin koko tarkastelujakson samansuuntainen alkoholin tilastoidun kulutuksen määrän kehityksen kanssa. **Vähittäismyynnin** alkoholisidonnaisen työllisyyden kehitys oli samansuuntainen alkoholin vähittäismyynnin arvon kehityksen kanssa vuoteen 2004 asti, jolloin tämä yhteys katkesi. Vähittäismyynnin alkoholisidonnaisen työllisyyden kehitys oli kuitenkin samansuuntainen alkoholin vähittäiskulutuksen määrän kehityksen kanssa koko tarkastelujakson ajan. Alkoholisidonnaisen **kokonaistyöllisyyden** kehitys oli jossain määrin saman suuntaisen alkoholin tilastoidun kulutuksen arvon kehityksen kanssa. Alkoholisidonnaisen kokonaistyöllisyyden vaihtelulla ei sen sijaan ollut selvää yhteyttä tilastoidun kulutuksen määrään: vuosina 2001–2003 kokonaistyöllisyys kasvoi kuten alkoholin kulutuskin, mutta vuonna 2004 kokonaistyöllisyys kääntyi laskuun, vaikka alkoholin kulutuksen kasvu jatkui.

Kun vertailuun otetaan mukaan myös vuosi **1996**, ts. alkoholisidonnaisen työllisyyden kehitystä tarkastellaan **pitkällä ajanjaksolla**, voidaan todeta, että alkoholisidonnainen työllisyys yhteensä kehittyi päinvastaiseen suuntaan kuin alkoholin tilastoidun kulutuksen arvo ja tilastoitu kulutus 100 %:n alkoholina. Alkoholin kokonaistyöllisyys kehittyi varsin samansuuntaisesti anniskelumyynnin työllisyyden kanssa.

³⁰ Vuoden 2004 maaliskuussa voimaan astunut keskimäärin 33 prosentin alkoholijuomien valmisteveron alennus laski vähittäismyyntihintoja keskimäärin 18 prosenttia. Veronalennus laski sellaisenaan Alkon myymien tuotteiden hintoja. Alkon ulkopuolisessa vähittäismyynnissä keskioluen hinnat laskivat paikoin veronalennuksen vaikutusta enemmän; syynä oli suurten päivittäistavarakauppojen ja panimoiden voimakas hintakilpailu. Veronalennuksen vaikutus anniskeluhintoihin jäi pieneksi: anniskeluhinnat laskivat vain vajaat kolme prosenttia. Selityksenä ennakoitua pienemmälle anniskeluhintojen laskulle on esitetty ravintoloiden muut kustannuspaineet, esimerkiksi kasvaneet työvoimakustannukset. Valtiovarainministeriö 2005.

Kun alkoholin tilastoitu kulutus 100 %:n alkoholina asukasta kohden 1996–2005 nousi selvästi (6,7 litrasta 8,2 litraan eli 22 %), alkoholisidonnainen työllisyys yhteensä laski jonkin verran (29 000:sta 27 000 henkilötyövuoteen eli 7 %).

Alkoholisidonnaisen työllisyyden kehityksen kannalta ratkaisevaa ei ole ollut työllisyys valmistuksessa tai vähittäismyynnissä vaan anniskelumyynnissä. Tämä johtuu anniskelumyynnin työllisyyden hallitsevasta osuudesta alkoholisidonnaisessa kokonaistyöllisyydessä.

Seuraavassa asetelmassa on esitetty tutkimuksen keskeisimmät tulokset ja johtopäätökset:

- Alkoholijuomien tuotanto ja myynti työllisti vuonna 2005 kaikkiaan yli 27 000 henkilötyövuotta.
- Alkoholisidonnainen työllisyys oli selvästi suurin anniskelumyynnissä, yli 17 000 henkilötyövuotta.

Alkoholisidonnainen kokonaistyöllisyys 2005		
	Htv	%
Anniskelumyynti	17 054	62,7
Valmistus	5 276	19,4
Vähittäismyynti	3 606	13,3
Muut toimialat	1 252	4,6
Yhteensä	27 188	100,0

- Alkoholisidonnainen kokonaistyöllisyys pysyi samalla tasolla, noin 27000 henkilötyövuodessa, vuosina 2001–2005 alkoholin tilastoidun kulutuksen kasvusta huolimatta.
- Alkoholisidonnainen työllisyys kasvoi selvästi vuosina 2001–2005 valmistuksessa ja vähittäismyynnissä, mutta laski jonkin verran anniskelumyynnissä.

Alkoholisidonnainen kokonaistyöllisyys 2001–2005		
	Muutos, %	
Valmistus	+8,3	
Vähittäismyynti	+13,8	
Anniskelumyynti	–3,1	
Muut toimialat	+3,6	
Yhteensä	+1,2	

- Kymmenen vuoden tarkastelujaksolla 1996–2005 alkoholisidonnainen työllisyys kasvoi vähittäismyynnissä ja väheni anniskelumyynnissä.

Alkoholisidonnainen työllisyys 1996–2005		
	Muutos, htv	Muutos, %
Vähittäismyynti	+806	+28,7
Anniskelumyynti	–1 546	–8,3

Työllisyyden ja alkoholin tilastoidun kulutuksen väliset suhteet 2001–2005, lyhyt ajanjakso

Anniskelumyynti

- Jonkin asteinen yhteys anniskelukulutuksen arvon mutta ei 100 %:n alkoholiksi muunnetun anniskelukulutuksen kanssa.

Valmistus ja siihen liittyvä toiminta

- Selvä yhteys alkoholin tilastoidun kulutuksen arvon kanssa 2001–2003, mutta ei vuosina 2004–2005.
- Selvä yhteys 100 %:n alkoholiksi muunnetun tilastoidun kulutuksen kanssa koko ajanjakson ajan.

Vähittäismyynti

- Selvä yhteys vähittäiskulutuksen arvon kanssa 2001–2003, mutta ei vuosina 2004–2005.
- Selvä yhteys 100 %:n alkoholiksi muunnetun vähittäiskulutuksen kanssa koko ajanjakson ajan.

Kokonaistyöllisyys

- Heikko yhteys alkoholin tilastoidun kulutuksen arvon kanssa.
- Ei selvää yhteyttä 100 %:n alkoholiksi muunnetun tilastoidun kulutuksen kanssa.

Työllisyyden ja alkoholin tilastoidun kulutuksen väliset suhteet 1996, 2001–2005, pitkä ajanjakso

- Alkoholisidonnainen kokonaistyöllisyys kehittyi päinvastaiseen suuntaan kuin alkoholin kulutuksen arvo ja alkoholin kulutus (100 %:n alkoholina), ja varsin saman suuntaisesti anniskelumyynnin työllisyyskehityksen kanssa.
- Kun alkoholin tilastoitu kulutus 100 %:n alkoholina asukasta kohden 1996–2005 nousi selvästi (6,7 litrasta 8,2 litraan eli 22 %), alkoholisidonnainen työllisyys yhteensä laski jonkin verran (29 000:sta 27 000 henkilötyövuoteen eli 7 %).
- Alkoholisidonnaisen työllisyyden kehityksessä ratkaisevaa on ollut nimenomaan anniskelumyynnin työllisyyskehitys; tämä johtuu anniskelumyynnin työllisyyden hallitsevasta osuudesta kokonaistyöllisyydessä.

Lähteet

Tutkimukset ja selvitykset

Alkoholiveron alentamisen ja matkustajatuontimääräysten muuttamisen vaikutuksia, valtiovarainministeriö, tutkimukset ja selvitykset 1/2005.

Anderson P. & Baumberg B., Alcohol in Europe, Institute of Alcohol Studies 2006.

Ernst & Young, The contribution made by beer to the European economy, Amsterdam 2006.

Horlings E., Scoggins A., An ex ante assessment of the economic impacts of EU alcohol policies, Rand Europe 2006.

Niilola K., Alkoholijuomien hintojen alenemisen vaikutukset elinkeinoihin, LTT-Tutkimus Oy 1998.

Österberg E., Kajalo S., Leppänen K., Niilola K., Rauhanen T., Salomaa J. & Voipio I., Alkoholijuomien hintatason alenemisen yhteiskunnalliset vaikutukset, sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 1998: 8.

Tilastot

ACNielsen.

Tilastokeskus, yritysrekisteri.

Stakes, Päihdetilastollinen vuosikirja 2006.

STTV, alkoholitilastot.

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto, alkoholi- ja virvoitusjuomatilastot.

Muut lähteet

Alko Oy, Altia Corporation, HoReCa-tukut, kaupan keskusliikkeet ja logistiikkayhtiöt, panimo- ja virvoitusjuomateollisuusyritykset, varustamot, lentoliikenneyhtiöt, Merimieseläkekassa, Airpro Oy.

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN SELVITYKSIÄ

ISSN 1236-2115

- 2007: 1 Mikael Fogelholm, Olavi Paronen, Mari Miettinen. Liikunta – hyvinvointipoliittinen mahdollisuus. Suomalaisen terveystiliikunnan tila ja kehittyminen 2006.
ISBN 978-952-00-2232-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2233-4 (PDF)
- 2 Jussi Huttunen. Lääkkeiden kustannusvastuun ongelmat ja ehdotuksia ongelmien ratkaisemiseksi. Selvityshenkilön raportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2237-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2238-9 (PDF)
- 3 Salme Kallinen-Kräkin, Tero Meltti. Sosiaalipalvelut toimiviksi. Sosiaalialan kehittämishankkeen arviointikierroksen raportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2245-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2246-4 (PDF)
- 4 Simo Salminen, Riikka Ruotsala, Jarmo Vorne, Jorma Saari. Työturvallisuuslain toimeenpano työpaikoilla Selvitys uudistetun työturvallisuuslain vaikutuksista työpaikkojen turvallisuustoimintaan.
ISBN 978-952-00-2247-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2248-8 (PDF)
- 5 Perhepäivähoidon kehittämisen suuntia. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2255-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2139-9 (PDF)
- 6 Varhaiskasvatustutkimus ja varhaiskasvatuksen kansainvälinen kehitys. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2259-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2260-0 (PDF)
- 7 Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen. Nykytila ja kehittämistarpeet. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2261-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2262-4 (PDF)
- 8 Markku Lehto. Tie hyvään vanhuuteen. Vanhusten hoidon ja palvelujen linjat vuoteen 2015. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2263-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2264-8 (PDF)
- 9 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tulossopimukset kaudelle 2004–2007.
Tarkistusvuosi 2007. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2265-5 (nid.)
ISBN 978-952-00-2266-2 (PDF)
- 10 Sosiaali- ja terveysministeriön toimintasuunnitelma vuodelle 2007. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2267-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-2268-6 (PDF)
- 11 Samapalkkaisuusohjelma. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2273-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2274-7 (PDF)
- 12 Sosiaalihuollon kehittämistoiminnan arvioinnin loppuraportti. Toim. Jaana Kaakinen, Jarmo Nieminen, Jukka Ohtonen.
ISBN 978-952-00-2279-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2280-8 (PDF)

- 2007: 13 Varhaiskasvatuksen kehittämisen suuntaviivoja lähivuosille.
Väliraportti varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan työstä. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2281-5 (nid.)
ISBN 978-952-00-2282-2 (PDF)
- 14 Annakaisa livari, Pekka Ruotsalainen. Suomen eTerveys -tiekartta.
(Moniste)
ISBN 978-952-00-2283-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-2284-6 (PDF)
- 15 Annakaisa livari, Pekka Ruotsalainen. eHealth roadmap – Finland. (Stencil)
ISBN 978-952-00-2285-3 (pb)
ISBN 978-952-00-2286-0 (PDF)
- 16 Opportunities to reconcile family and work. Ed. by Rolf Myhrman,
Riitta Sääntti.
ISBN 978-952-00-2287-7 (pb)
ISBN 978-952-00-2288-4 (PDF)
- 17 Tomi Hussi, Guy Ahonen. Business-oriented maintenance of work ability.
(Stencil)
ISBN 978-952-00-2289-1 (pb)
ISBN 978-952-00-2290-7 (PDF)
- 18 Anita Haataja. Viisikymppisten työllisten työssä jatkamista ennakoivat
tekijät.
ISBN 978-952-00-2292-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2293-8 (PDF)
- 19 Sanna Parrila. Perhepäivähoidon ohjauksen kehitysvaihtoehtoja.
ISBN 978-952-00-2294-5 (nid.)
ISBN 978-952-00-2295-2 (PDF)
- 20 Elina Renko. "Alkoholinkäyttö ei ole yksityisasia". Alkoholiohjelmaan ja
alkoholipolitiikkaan liittyvä lehdistökirjoittelu 2004–2006.
ISBN 978-952-00-2296-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-2297-6 (PDF)
- 21 Nikotiinivalmisteiden seurantatyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2304-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2305-8 (PDF)
- 22 Leena Tamminen-Peter. Ergonomiaopetuksen kehittäminen sosiaali- ja
terveydenhoitoalan oppilaitoksissa.
(Julkaistaan ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 978-952-00-2306-5 (PDF)
- 23 Sosiaali- ja terveysministeriön taloussääntö 1.3.2007.
ISBN 978-952-00-2315-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2316-4 (PDF)
- 24 Kansallisen terveydenhuollon hankkeen seurantaryhmän raportti.
Vuoden 2006 toiminta. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2321-8 (nid.)
ISBN 978-952-00-2322-5 (PDF)
- 25 Erityisryhmien asumisturvallisuuden parantaminen. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2327-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2328-7 (PDF)
- 26 Markku Kuisma. Ensihoito- ja sairaankuljetuspalvelujen kehittäminen.
Selvityshenkilön raportti.
ISBN 978-952-00-2332-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2333-1 (PDF)
- 27 Koko perhe kierteessä. Lähisuhdeväkivalta ja alkoholi.
ISBN 978-952-00-2342-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2343-0 (PDF)

- 2007: 28 Päivi Voutilainen, Eija Kattainen, Reija Heinola. Omaishoidon tuki sosiaalipalveluna. Selvitys omaishoidon tuesta ja sen vaihtelusta 1994-2006.
ISBN 978-952-00-2344-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2345-4 (PDF)
- 29 Terveysalan opettajan ammatillisen osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2352-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2353-9 (PDF)
- 30 Aila Kumpulainen. Kehitysvammapalvelut vuonna 2004.
ISBN 978-952-00-2356-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2357-7 (PDF)
- 31 Stefan Ehrstedt. Työelämän kehittämishankkeet ja -ohjelmat valituissa OECD-maissa sekä kansainvälisissä järjestöissä. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2362-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2363-8 (PDF)
- 32 Samapalkkaisuusohjelman seurantaryhmän (2006-2007) loppuraportti.
ISBN 978-952-00-2370-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2371-3 (PDF)
- 33 Lapsiasiavaltuutetun toimintakertomus vuodelta 2006.
ISBN 978-952-00-2374-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2375-1 (PDF)
- 34 Sairaanhoidovakuutuksen kehittäminen. Sairausvakuutuksen sairaanhoidovakuutuksen kehittämistyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2378-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2379-9 (PDF)
- 35 Palveluksessanne STM.
ISBN 978-952-00-2390-5 (nid.)
ISBN 978-952-00-2391-2 (PDF)
- 36 Mirja Willberg, Hannu Valtonen. Pohjoismaiden terveydenhuollon rahoitus- ja palvelujärjestelmien vertailu.
ISBN 978-952-00-2386-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2387-4 (PDF)
- 37 Mirja Willberg, Hannu Valtonen. Jämförelse av finansierings- och servicesystemen inom hälso- och sjukvården.
ISBN 978-952-00-2388-1 (inh.)
ISBN 978-952-00-2389-8 (PDF)
- 38 Raija Volk, Tuula Laukkanen. Palvelusetelin käyttö kunnissa.
ISBN 978-952-00-2390-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2391-1 (PDF)
- 39 Janne Jalava, Tuomas Ketola, Nina von Hertzen, Petri Virtanen. Tasa-arvoa edistävien EU-hankkeiden arviointi.
ISBN 978-952-00-2400-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2401-7 (PDF)
- 40 Anita Haataja, Ossi Korkeamäki, Tomi Kyyrä. Soviteltu työttömyysetuus: kohdentuminen, toimeentulo ja vaikutus työllistymiseen. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2406-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2407-9 (PDF)
- 41 Maahanmuuttajien palvelut ja työllistyminen sosiaalialalle. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2408-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2409-3 (PDF)
- 42 Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta. Toimintakertomus 2006. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2423-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-2424-6 (PDF)

- 2007: 43 Nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland.
Verksamhetsberättelse 2006.
ISBN 978-952-00-2425-3 (inh.)
ISBN 978-952-00-2426-0 (PDF)
- 44 The Finnish Board of Inter-Country Adoption Affairs. Annual Report 2006.
ISBN 978-952-00-2427-7 (pb)
ISBN 978-952-00-2428-4 (PDF)
- 45 Apteekkityöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2429-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2430-7 (PDF)
- 46 Lääkkeiden viitehintajärjestelmää selvittäneen työryhmän muistio.
(Moniste)
ISBN 978-952-00-2431-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2432-1 (PDF)
- 47 Hannu Puolijoki, Anja Tuulonen. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäri-
koulutuksen arviointi.
ISBN 978-952-00-2433-8 (nid.)
ISBN 978-952-00-2434-5 (PDF)
- 48 Mikko Wennberg, Olli Oosi, Kaisa Alavuotunki, Sirpa Juutinen, Henrik
Pekkala. Sosiaalialan kehittämishankkeen organisoinnin arviointi.
Sosiaalialan kehittämishankkeen loppuarviointi. Osaraportti 1.
ISBN 978-952-00-2435-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2436-9 (PDF)
- 49 Jaakko Virkkunen, Yrjö Engeström, Reijo Miettinen. Sosiaalihuollon
kehittämistoiminnan tulevaisuus. Projekteista konseptikehittämiseen.
ISBN 978-952-00-2437-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2438-3 (PDF)
- 50 Helena Seppänen. Asiakastietojen käsittely kuntoutusyhteistyössä.
Opas kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmille
ISBN 978-952-00-2439-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2440-6 (PDF)
- 51 Kansallisen terveydenhuollon hankkeen seurantaryhmän raportti.
Kevään 2007 toiminnasta. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2441-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2442-0 (PDF)
- 52 Biopankit, yhteinen etu. Ihmisperäisten näytekokoelmien hyödyntämistä
selvittäneen työryhmän loppuraportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2448-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2449-9 (PDF)
- 53 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan IT-strategia vuosille
2007–2011. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2450-5 (nid.)
ISBN 978-952-00-2451-2 (PDF)
- 54 Sanna Parrila. Ryhmäperhepäivähoitoselvitys. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2456-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2457-4 (PDF)
- 56 Vakuutusvalvonnan kehittäminen. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2464-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2465-9 (PDF)
- 57 Kari Niilola. Alkoholiuomien tuotanto ja myynti työllistäjänä.
ISBN 978-952-00-2466-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2467-3 (PDF)